

Afgørelser – Reg. nr.: 02345.00

Fredningen vedrører: Odense Å, Belling Kirke

Domme

Taksationskommissionen

Naturklagenævnet

Overfredningsnævnet 20-12-1957

Fredningsnævnet 14-03-1957

Kendelser

Deklarationer

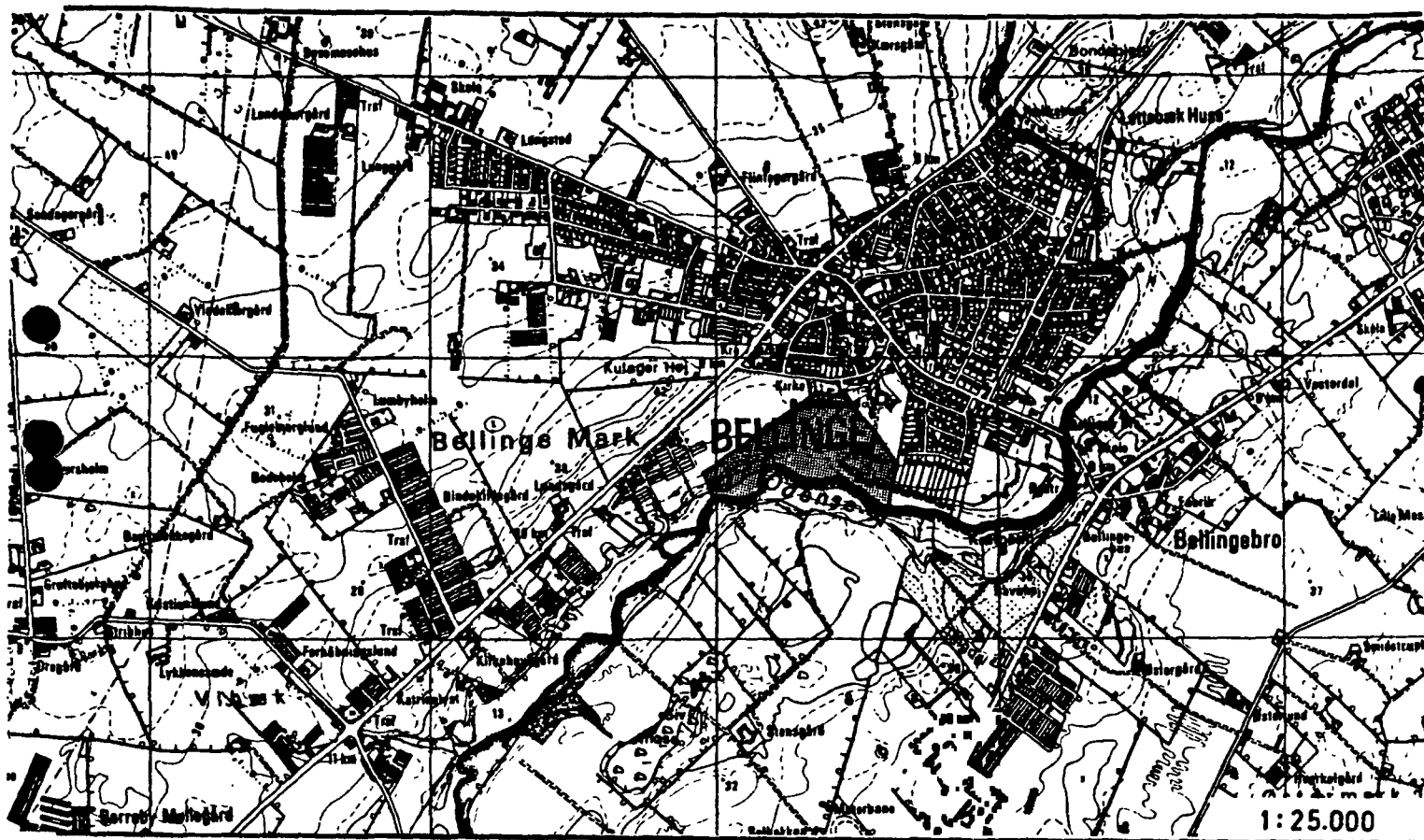
OVERFREDNINGSNÆVNET >

Lokalitet: Bellinge sognekirke

Kommune: Odense

Sogn : Bellinge

Reg. nr.: 461-14-01

Ejer : Privat

Areal : ca. 20 ha

Fredet : FN 14/3-1957
OFN 20/12-1957

Formål : Sikre den frie beliggenhed af Bellinge kirke.

Indhold : Indenfor det fredede areal må der, indenfor en bræmme på 60 m syd for kirkegården, hverken ske bebyggelse eller tilplantning, medens der på de øvrige af fredningen omfattede arealer er forbud mod opførelse af bygninger, der overstiger 9 m's højde, regnet til tagets overkant fra den nuværende grund samt forbud mod fabriksskorsten dog undtaget gartneriskorsten.

20/12-1957

U.D.S.K.R.I.F.T
af
OVERFREDNINGSNÆVNETS KENDELSESPROTOKOL.

År 1957, den 20. december, afsagde overfredningsnævnet på grundlag af mundtlig og skriftlig votering følgende

k e n d e l s e

i sagen nr. 1259/57 vedrørende fredning af et areal af matr. nr. 21a af Bellinge by og sogn.

I den af fredningsnævnet for Odense amt den 14. marts 1957 afsagte kendelse hedder det:

"Under den almindelige fredning, som har fundet sted af de danske landsbykirkers omgivelser, har det været forsøgt at få gennemført en udsigtsfredning fra Bellinge kirkebakke mod syd over dalen ved Odense å. Det har ikke været muligt at få en sådan fredning gennemført på frivilligt grundlag, hvilket har været den grundlæggende tanke ved disse kirkefredninger. Naturfredningsnævnet har derefter forsøgt at få kombineret denne udsigtsfredning med en almindelig fredning af arealer langs Odense å i Verringe, Stenløse-Fangel, Brendekilde-Bellinge, Sanderum og Dalum kommuner, men efter at statsministeriet i skrivelse af 6. december 1955 har meddelt, at overfredningsnævnet ikke har fundet grundlag for at udarbejde en samlet fredningsplan i medfør af fredningslovens § 31 vedrørende disse arealer, og statsministeriet derhos har henstillet, at der søgtes gennemført enkelte fredninger af særligt fredningsværdige områder, har naturfredningsnævnet søgt under ny sag at få etableret den ønskede fredning.

Nævnet har den 6. oktober 1956 afholdt møde, hvorunder forholdene på stedet besigtigedes, og hvorunder man enedes om at søge gennemført en fredning gående ud på at sikre udsigten fra kirkebakken ned mod åen ved indskrænkning i adgangen til at bebygge arealerne og beplante disse.

Arealet, der ønskes fredet, er en del af matr. nr. 21a Bellinge by og sogn, der tilhører gårdejer Hans Marius Hansen.

På mødet den 6. oktober 1956 lod ejeren af ejendommen give møde ved sin søn, der udtalte, at hans fader ikke ønskede at gå med til at pålægge sin ejendom fredningsdeklaration.

I et den 23. november 1956 afholdt møde skitseredes ved forhandling en ordning, hvorefter en bræmme på 60 m syd for kirkegården og begrænset af de på vedhæftede rids over ejendommen viste fredningslinjer fredes, således at der hverken må bygges eller beplantes på arealet, medens der på det på ridsset som fredet iøvrigt viste areal kun skal gælde forbud mod at opføre bygninger, der overstiger 9 m's højde regnet til tagets overkant fra den nuværende grund samt forbud mod fabriksskorstene, hvilket sidste ikke skal være til hinder for opførelse af gartneriskorstene, uanset disses højde.

I skrivelse af 1. januar 1957 har ejerens søn på sin faders vegne erklæret sig enig i, at områderne fredes i overensstemmelse med den på mødet den 23. november 1956 skitserede ordning.

Fra vedkommende vurderingsformand har nævnet modtaget erklæring om, at grundskyldværdien for den pågældende ejendom er 3.000 kr. pr. ha.

Da nævnet anser det for at være af betydning for almenheden, at udsigten fra Bellinge kirkebakke bevares, således at der kan være frit og uhindret udsyn ned over ådalen, vil det pågældende areal være at frede i overensstemmelse med den på mødet den 23. november 1956 skitserede ordning.

Som følge af denne fredning vil der, idet der derved findes at være påført arealerne, som må antages på grund af deres beliggenhed inden længe at kunne anvendes i et vist omfang som byggegrunde, en ikke ubetydelig værdiforringelse, være at udbetale ejeren en erstatning, som under hensyn til det om grundskyldværdien oplyste og den anvendelse, man måtte kunne påregne at få af dem, passende findes at kunne sættes til 3.000 kr., der vil være at forrente med 4% årlig fra kendelsens dato, til betaling sker.

Kendelsen vil være at tinglyse på ejendommen matr. nr. 21a Bellinge by og sogn forud for al pantegæld og med påtaleret for naturfredningsnævnet for Odense amtsrådsreds.

Med hensyn til byrder og servitutter henvises til ejendommens blad i tingbogen.

Matr. nr. 21a udgør i forbindelse med matr. nr. 10b, 10c, 10e og 36b en landbrugsejendom.

Erstatningen vil være at udrede med halvdelen af amtsfonden og halvdelen af statskassen.

Da panthaverne skønt lovligt indkaldt til mødet i nævnet den 23. november 1956 ikke har nedlagt påstand om at få udbetalt andel i erstatningsbeløbet til sig, vil beløbet i sin helhed være at udbetale til ejeren.

Kendelsen vil under hensyn til erstatningens størrelse i medfør af naturfredningslovens § 19 være at forelægge overfredningsnævnet."

Konklusionen er sålydende:

"Matr. nr. 21a Bellinge by og sogn fredes i det omfang og på den måde, der er angivet ovenfor. Der udredes som følge af fredningen en erstatning på 3.000 kr. med renter 4% årlig fra denne kendelses afsigelse, til betaling sker. Beløbet udbetales til ejeren, gårdejer Hans Marius Hansen, Broholmgaard. Erstatningen udredes med halvdelen af statskassen og halvdelen af Odense amtsfond.

I medfør af naturfredningslovens § 19 forelægges kendelsen for overfredningsnævnet."

Kendelsen er i medfør af naturfredningslovens § 19, stk. 3, forelagt overfredningsnævnet, som den 1. juli 1957 har besigtiget det pågældende areal.

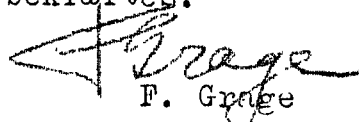
Da overfredningsnævnet kan tiltræde det i kendelsen anførte, vil denne være at stadfæste. Et kort nr. Od. 107, visende de foran omtalte fredningslinier, er vedhæftet nærværende kendelse.

T h i b e s t e m m e s :

Den af fredningsnævnet for Odense amt den 14. marts 1957 afsagte kendelse vedrørende fredning af et areal af matr. nr. 21a af Bellinge by og sogn stadfæstes.

I erstatning udbetales der gårdejer Hans Marius Hansen 3.000 kr. med renter 4 $\frac{1}{2}$ % p.a. fra den 14. marts 1957 at regne, til betaling sker.

Udskriftens rigtighed
bekræftes.

F. Grøge

overfredningsnævnets sekretær

At denne kort-genpart er nøjagtig genpart af det originale kort vedrørende ejendommen

mtr. nr. 21^a Bellinge By og Sogn attesteres herved.

Odense d. 20 Juni 1957.

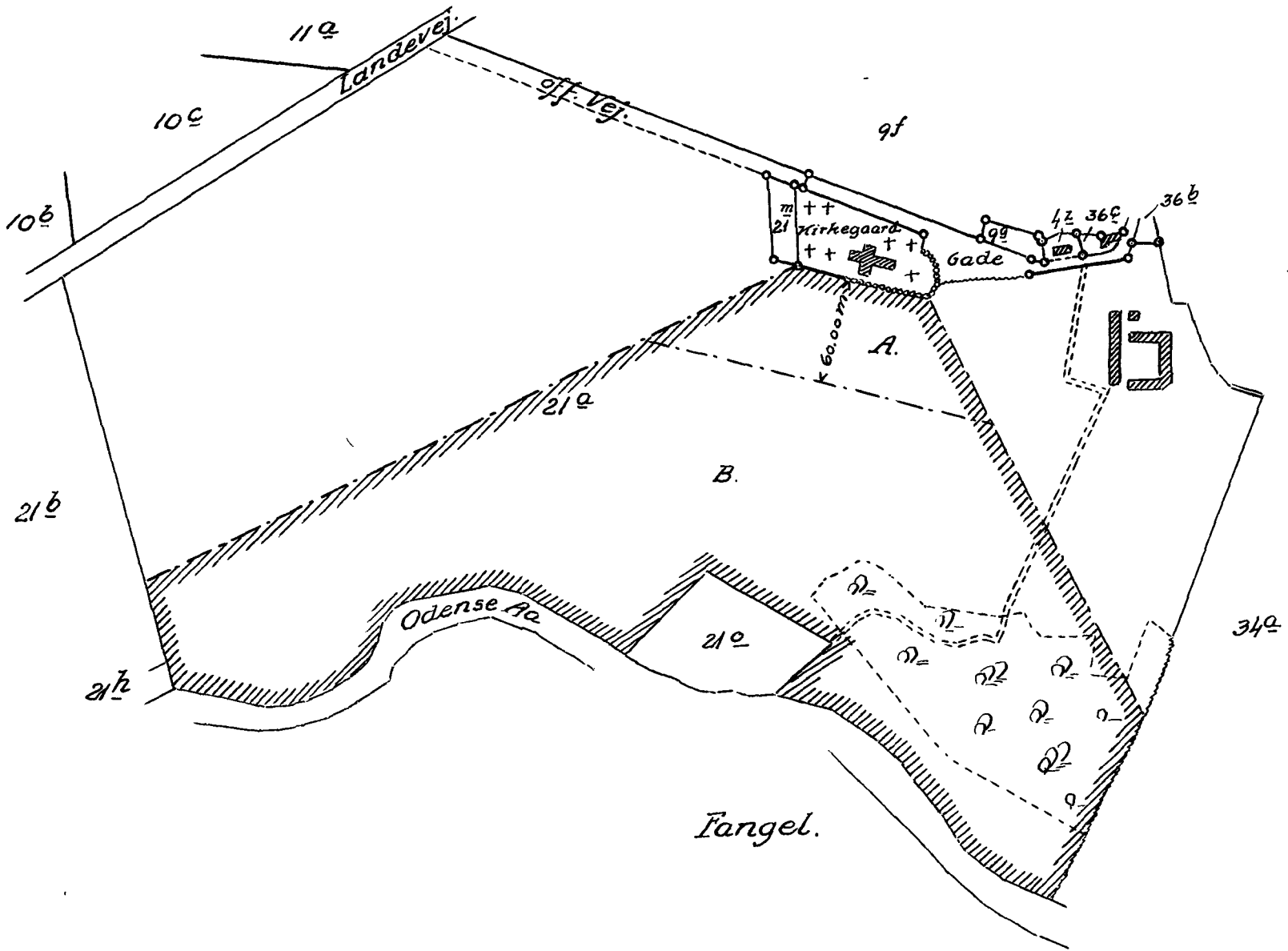
Navn: Landinspektør.

Y-100j

Besigtiget af mester

1:4000.

////// GRÆNSE FOR FREDET AREAL

Naturfredningskonsulentens kontor
København d. 14-10-57
By: BELLINGE
Sogn: ———
Plan nr. Od. 107

FREDNINGSNÆVNET >

CITERET FULDT UD I OFN K AF 20/12 1957

U d s k r i f t

af

naturfredningsprotokollen for Odense amtsrådsreds.

= = = =

År 1957 den 14. marts, blev af Naturfredningsnævnet for Odense amtsrådsreds afsagt sålydende

k e n d e l s e :

Under den almindelige fredning, som har fundet sted af de danske landsbykirkers omgivelser, har det været forsøgt at få gennemført en udsigtsfredning fra Bellinge kirkebakke mod syd over dalen ved Odense å. Det har ikke været muligt at få en sådan fredning gennemført på frivilligt grundlag, hvilket har været den grundlæggende tanke ved disse kirkefredninger. Naturfredningsnævnet har derefter forsøgt at få kombineret denne udsigtsfredning med en almindelig fredning af arealer langs Odense å i Verninge, Stenløse-Fangel, Brendekilde-Bellinge, Sanderum og Dalum kommuner, men efter at statsministeriet i skrivelse af 6. december 1955 har meddelt, at overfredningsnævnet ikke har fundet grundlag for at udarbejde en samlet fredningsplan i medfør af fredningslovens § 31 vedrørende disse arealer, og statsministeriet derhos har henstillet, at der søgtes gennemført enkelte fredninger af særligt fredningsværdige områder, har naturfred-

DISPENSATIONER>

Afgørelser – Reg. nr.: 02345.00

Dispensationer i perioden: 26-10-1999

**FREDNINGSNÆVNET
FOR
FYNS AMT**

Toftevej 31, 5610 Assens
Tlf. 64 71 10 20 - Telefax 64 71 55 20

Dato: 26. oktober 1999
Journal nr.: Frs. 34/99

Marcel Crutelle
Landskabsarkitekt M.D.L.
Høgevænget 20, Snestrup
5210 Odense NV.

REG. NR. 2345.00

Ved skrivelse modtaget i fredningsnævnet den 3. juni 1999 har De på vegne Bellinge menighedsråd ansøgt om dispensation fra Overfredningsnævnets kendelse af 20. december 1957 til at foretage påtænkt træplantning indenfor det fredede område syd for Bellinge kirke.

Området er fredet med det formål at bevare udsigten fra Bellinge kirke mod syd over dalen ved Odense Å. Der må ikke plantes eller bygges indenfor en bræmme på 60 meter fra kirkegården, der vil stride mod fredningens formål.

Det fremgår af sagen, at menighedsrådet ønsker at plante en række træer samt etablere et traditionelt stendige langs annekskirkegårdens sydskel og samtidig fjerne et eksisterende hegn af vildrose og syren.

Begrundelsen for ansøgningen er, at man dels kan få en erstatning for de gamle og syge elmetræer på kirkegården, dels kan få mulighed for at inddrage annekskirkegården visuelt i den oprindelige kirkegård og dels etablere en traditionel og typisk kirkegårdsindhegning. Der vil blive plantet egetræer med en indbyrdes afstand på 22-23 meter, heraf ialt 6 træer indenfor det fredede område.

Fredningsnævnet har indhentet en udtalelse fra Odense kommune og Fyns Amt, der begge har udtalt, at man ikke har indvendinger mod det ansøgte. Amtet har fremhævet, at træerne kun i mindre omfang vil begrænse udsigten fra kirken.

Fredningsnævnet skal udtale:

Fredningsnævnet meddeler herved tilladelse til det ansøgte, der efter fredningsnævnets opfattelse ikke strider mod fredningens formål.

Fredningsnævnets afgørelse, der er enstemmig, er truffet i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50.

Nævnets afgørelse kan i medfør af naturbeskyttelseslovens § 78, stk. 2, indbringes for Naturklagenævnet af de i samme lovs § 86 nævnte klageberettigede. Klagen indgives til fredningsnævnet, der videresender klagen til Naturklagenævnet.

Klagefristen er 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt den klageberettigede.

Tilladelsen må ikke udnyttes, før ovennævnte frist er udløbet.

Tilladelsen bortfalder, såfremt den ikke er udnyttet inden 3 år efter, den er meddelt.

S/ Raunholt

Dispensation til etablering af gasprojektet Baltic Pipe

Energinet Eltransmission A/S har ved mail af 13. januar 2020 og to mails af 29. januar 2020 med supplerende oplysninger ansøgt om dispensation fra 5 fredninger inden for Fredningsnævnet for Fyns område i anledning af etableringen af den danske del af Baltic Pipe.

Denne afgørelse vedrører ansøgning om dispensation til underboring på matr.nr. 21a, Bellinge By, Bellinge og matr.nr. 34a Fangel by, Fangel.

Sagsfremstilling

Energinet Eltransmission A/S (Energinet) har i ansøgningen, der indeholder oversigtskort og skitser overordnet om Baltic Pipe oplyst blandt andet:

" ...

Baltic Pipe er en gasrørledning, der kan forbinde norske, danske og polske gassystemer. I Nordsøen skal et nyt rør kobles til eksisterende norske gasrør, og på dansk jord skal der lægges nye rørledninger hen over dele af Jylland, i Lillebælt, på Fyn og Sjælland.

Når anlægsarbejderne er afsluttet reetableres områderne. Af sikkerhedsmæssige driftsårsager, er genbeplantning over gasrørledningen underlagt restriktioner. Disse tager udgangspunkt i en afstand til gasrørledningens midtpunkt, jf. bilag 2 med skitsering af servitútbæltet på 10 meter (5 meter på hver side):

- Fjernet beplantning uden for servitútbæltet vil så vidt muligt blive genetableret med tilsvarende vegetationstyper, så det virker naturligt og som i det øvrige landskab. Beplantning kan efterfølgende reetableres i en afstand af 2 meter fra midten af gasrørledningen.

Anlægsarbejdet vil ikke efterlade synlige anlæg over jorden, kun gule markeringspæle.

..."

Energinet har vedrørende de i denne afgørelse omhandlede områder nærmere oplyst blandt andet:

" ...

På denne strækning anlægges Baltic Pipe gasledningen parallelt med en eksisterende gasledning. Der skal af sikkerhedsmæssige årsager være en afstand på 10 m mellem de to gasledninger, så det er ikke muligt at flytte Baltic Pipe helt ud af fredningen.

Inden for det fredede areal, vil gasrørledningen berøre følgende matrikler: 21a, Bellinge By, Bellinge 34a, Fangel By, Fangel.

En større del af Odense Ådal krydses ved en styret underboring. Der etableres midlertidige arbejdsarealer på hver side af ådalen til gennemførelse af underboringen. Begge arbejdsarealer placeres på dyrket mark, og der vil ikke være behov for fældning af bevoksning inden for området.

Anlægsarbejdet med selve etableringen af gasledningen vil ske ved en styret underboring, og vil derfor ikke påvirke det fredede areal. De to arbejdsarealer der placeres inden for fredningen vil være midlertidige og de vil hver have en størrelse på ca. 3750 m². Desuden vil der i forlængelse af det sydøstlige arbejdsareal og være et mindre areal langs gasrørledningen, som anvendes til opstrengning af de gasrør der skal bruges til underboringen. Arbejdsarealerne vil etableres forud for anlægsarbejdet, hvor mulden afrømmes og lægges i depot. Der vil blive anvendt køreplader/fiberdug med grus efter behov. Udførelsen af den styrede underboring inklusiv etablering af arbejdsarealer og fjernelse af arbejdsarealer forventes at vare 4 – 6 uger. Anlægsarbejdet vil pågå i perioden 1. kvartal 2021, og selve underboringen vil udføres i løbet af 2-3 måneder.

Under anlægsarbejdet vil området være forstyrret visuelt af maskiner og materialer, men da der er tale om midlertidig påvirkning, vurderes den ikke at være væsentlig.

Kort 1. De fredede arealer (blå skravering) omkring Odense Ådal krydses af gasrørledningen (stiplet linje). Selve ådalen underbores, men to midlertidige arbejdspladser placeres inden for fredningen (indikeret med blå).

Efter endt anlægsarbejde retableres alle arealer, og den afrømmede muld lægges tilbage. Der efterlades ikke blivende anlæg, som er synlige efterfølgende. Gasrørledningen vil hindre, at der kan etableres beplantning med dybtgående rødder inden for en afstand af ca. 2 meter omkring gasledningen, ligesom det ikke er tilladt at opføre bebyggelse inden for en afstand af 20 meter.

Da krydsningen vil ske inden for et landskab, der i forvejen er åbent og anvendes til landbrugsformål, vurderes anlægsarbejdet ikke at medføre en væsentlig påvirkning i forhold til de landskabelige hensyn, der skal tages i området.

Når gasrørledningen er etableret skal der af sikkerhedsmæssige hensyn, opstilles markeringspæle langs strækningen. Pælene placeres typisk med 2-300 meter mellemrum, og placeres, så vidt det er muligt, uden

for det fredede areal. Da området også ligger inden for å-beskyttelseslinjen, vil ansøgning om dispensation til placeringen af eventuelle markeringspæle inden for fredningen, varetages efter anden lovgivning.
..."

Den i ansøgningen nævnte miljøkonsekvensrapport, der er dateret den 14. februar 2019, oplyser blandt andet følgende om rekreative aktiviteter og friluftsliv:

" ...

7.4.1 Virkninger i anlægsfasen

7.4.1.1 Gasrørledning

Anlæg af gasrørledningen, vil kunne forstyrre de rekreative interesser midlertidig i op til 3 måneder.

...

Det vil sige, at anlægsarbejderne udføres for alle delstrækninger, på nær området omkring Middelfart golfbane, hen over forår, sommer og efterårsperioden, i den periode, hvor der i Danmark er tradition for flest antal friluftsliv- og rekreative aktiviteter. I vinterperioden 2019 og 2020 gennemfører museerne de arkæologiske forundersøgelser, der skal udføres inden anlægsarbejderne sættes i gang. Forundersøgelserne udføres typisk ved hjælp af en enkelt gravemaskine til afrømning af muld i det kommende arbejdsbælte for gasrørledningen. Arbejdet vil kun give helt lokale og kortvarige påvirkninger af rekreative aktiviteter.

Effekten, som følge af etablering af gasrørledningen, vil primært bestå i, at der i arbejdsbæltet (ca. 32 meter), i en begrænset periode på 2-3 måneder, er begrænsninger i adgangs- og anvendelsesmuligheder til rekreative gang- og cykelstier, naturområder, strande og badeforhold etc., og at en vis støj fra anlægsarbejderne ikke kan undgås. I det omfang stier afbrydes og gennemgraves, anvises alternative ruter medmindre, der kan etableres en midlertidig passage, jf. anlægsbeskrivelse i afsnit 3.2. Helt generelt genetableres stiforbindelserne hurtigst muligt, forventeligt inden for en måned, efterfulgt af en senere reetableringsperiode på omkring en til to uger.

...

Odense Kommune

Gasrørledningen krydser Odense Å og de tilgrænsende naturarealer, syd for Bellingebro, ved en styret underboring. I den forbindelse etableres et arbejdsareal på begge sider af åen. Arealerne tilstræbes placeret så de ikke hindrer vandring i området, og de anvendes kun i anlægsperioden, som er op til tre måneder. Anlægsarbejdet vil dermed ikke påvirke mulighederne for lystfiskeri i Odense å, herunder fiskeri ved Bellingebro, og det forventes ikke, at arbejdet hindrer muligheden for at anvende området omkring Odense Å rekreativt.

Kratholmskoven, som ligger umiddelbart øst for krydsningen af Odense Å, krydses af gasrørledningen på en strækning af ca. 500 meter. Gasrørledningen krydser primært den lysåbne del af skoven, og arbejdsbæltet etableres i den nedre del af området, dvs. arbejdsbæltet afskærer ikke den sammenhængende stiadgang langs med Odense Å. På den baggrund vurderes arbejdet, samlet set, at være en **ubetydelig** påvirkning af områdets anvendelighed til rekreative formål.

Derudover påregnes Vejrup Å krydset ved gennemgravning, men med særlig fokus på hurtig udførelse og har dermed en **ubetydelig** påvirkning på mulighederne for lystfiskeri.

Ved Birkum vil gasrørledningen passere strækningen for Margueritrutten. Det søges at begrænse tidshorisonten for passage mest muligt, og da der vil blive anvist en alternativ forbindelse i perioden vurderes påvirkningen at være **ubetydelig**.

...

7.4.1.3 Linjeventilstation

Arealet for de 17 linjeventilstationer udgør typisk et areal på cirka 1.500 kvadratmeter. Ingen af arealerne er placeret i nærheden af identificerede rekreative områder, eller områder med friluftmæssige interesser. På baggrund af dette vurderes det at linjeventilstationernes optagelse af areal har en **ubetydelig** påvirkning på mulighederne for rekreative eller friluftmæssige aktiviteter i området som helhed.

7.4.1.4 Elkabler

Anlæg af elkablet, vil kunne forstyrre de rekreative interesser midlertidigt i op til en måned. Arbejdet tilrettelægges således at en delstrækning på ca. 1 km må forventes at stå åben i cirka en arbejdsuge. Typisk vil renden blive gravet 1. dag, kablet trækkes 2. dag og reetablering (tilbagefyldning af jord i kabelgraven) 3. dag. Ved krydsning af veje og stier har dette kortvarig betydning for anvendelsen af dem.

Effekten, som følge af etablering af elkablet, vil primært bestå i, at det opgravede tracé (ca. 14 meter), i en begrænset periode, begrænser adgangs- og anvendelsesmuligheder til rekreative gang- og cykelstier, naturområder etc.

I det omfang stier afbrydes og gennemgraves, anvises alternative ruter medmindre, der kan etableres en midlertidig passage. Helt generelt genetableres stiforbindelserne hurtigst muligt, forventeligt inden for en uge, efterfulgt af en senere reetableringsperiode på en til to uger.

...

7.4.2 Virkninger i driftsfasen

7.4.2.1 Gasrør og elkabel

Der er ingen påvirkning af rekreative interesser i driftsfasen.

...

Linjeventilstation

Ingen af linjeventilstationerne drives inden for rekreative områder og de "gemmes væk" bag beplantning. På baggrund af dette vurderes det, at linjeventilstationernes optagelse af offentligt areal **ikke vurderes at medføre væsentlige** påvirkninger på rekreative aktiviteter eller friluftmæssige interesser i driftsperioden.

7.4.3 Virkninger i afviklingsfasen

Nedenstående beskriver virkningerne for alle fire anlægstyper gasrørledning, elkabel og stationsanlæg under et.

Hvis gasrørledningen eller elkablet graves op, vil virkningerne i afviklingsfasen være sammenlignelige med de påvirkninger der er beskrevet for anlægsfasen, dog med en kortere tidshorisont. Det samme vil være gældende for stationsanlæggene, i forhold til nedbrydning. Beslutes det at kabel eller ledning forbliver i jorden, er der minimale påvirkninger i denne fase. Påvirkningerne vil være forbundet med arbejde relateret til opfyldning af gasrørene, der hvor det er nødvendigt, eksempelvis hvor rør krydser motorveje/jernbaner.

På den baggrund vurderes påvirkningen som **ubetydelig**.

...”

Miljøkonsekvensrapporten oplyser vedrørende arkæologi og kulturarv blandt andet følgende:

” ...

10.4.2 Kirker og deres 300 m byggelinje

I medfør af Naturbeskyttelseslovens § 19 må der ikke opføres bebyggelse med en højde over 8,5 m inden for en afstand af 300 m fra en kirke, medmindre kirken er omgivet af bymæssig bebyggelse. Det er kommunerne der administrerer loven. Byggeri på under 8,5 m kræver således ingen dispensation fra kirkebyggelinjen.

Omkring de fleste kirker er der også arealer, der er omfattet af den såkaldte Exner-fredning, hvis formål er at sikre synlighed til og udsyn fra de gamle kirker. Dermed er formålet ligesom kirkebyggelinjen at beskytte kirkens omgivelser mod uhensigtsmæssigt byggeri og anlægsarbejder. Der findes ca. 1.100 Exner-fredninger i Danmark som administreres af de pågældende kommuner.

...

Den midlertidige mindskelse af indblik til kirker og andet, som anlægsarbejdet måtte medføre i nogle få måneder et givet sted, vurderes at være ubetydelig.

Anlæggelsen af gas- eller elledning medfører ingen synlige installationer over terræn inden for kirkebyggelinjerne.

Det vurderes således at gasrørledningen og elkablerne ikke har en væsentlig påvirkning af kirker og deres byggelinjer, hverken i anlægs- eller driftsfasen.

...”

Miljøkonsekvensrapporten oplyser vedrørende landskab og visuelle forhold blandt andet følgende:

” ...

11.5 Gasrørledningen – Fyn

...

11.5.1.2 Områder omfattet af landskabsfredning (Odense Ådal, Odense Kommune)

På Fyn krydser gasrørledningen et område ved Bellinge Mark, som udgør en del af fredningen langs Odense Ådal. Formålet med fredningen er blandt andet at friholde ådalen for yderligere bebyggelse og at sikre og forbedre de kulturhistoriske, landskabelige, geologiske og arkitektoniske værdier. Formålet er også at sikre bynære arealer til rekreative formål, og at ådalen skal udgøre en spredningskorridor for dyre- og planteliv. Fredningen indeholder blandt andet bestemmelser om forbud mod bebyggelse og andre faste konstruktioner/anlæg, terrænændringer samt bestemmelser om sikring af offentligheds adgang, tilladelse til hegning og opsætning af hegn.

Ifølge fredningskendelsen illustrerer området 'de geologiske dannelsesprocesser af landskabet, der ikke er ødelagt af råstofvindning, bebyggelse m.v., og udgør en geologisk og landskabelig yderst værdifuld terrasse i forbindelse med isens afsmeltning fra Fyn ved slutningen af sidste istid. Der er en klar landskabelig sammenhæng mellem åen og smeltevandsterrassen'.

Projektområdet krydser fredningen på en knap 700 meter lang strækning, hvor landskabet her er præget af dyrkede marker, ådalen og mindre bevoksninger. Terrænet falder fra begge sider ned mod Odense Å med

en højdeforskel på godt og vel 10 meter, og ådalen som landskabselement fremtræder tydeligt her. Selve ådalen er ca. 200 meter bred. Langs åen findes flere mindre bevoksninger. Mod nord danner bygrænsen en rumlig afgrænsning og mod syd findes et gartneri. Sydvest for projektområdet fortsætter ådalen, afgrænset af såvel dyrkede marker som naturområder og mindre skovparceller.

...

11.5.2 Påvirkninger i anlægsfasen

11.5.2.2 Områder omfattet af landskabsfredning (Odense Ådal, Odense Kommune)

På grund af de særlige de særlige terrænforhold i området samt de landskabelige, naturmæssige værdier, skal Odense Ådal krydses ved en underboring. Der etableres arbejdspladser på hver side af ådalen til gennemførelse af underboringen. Begge arbejdspladser placeres på dyrkede arealer, og der vil ikke være behov for fældning af bevoksning inden for området. Under anlægsarbejdet vil området visuelt være forstyrret af maskiner og materialer, men da der er tale om en midlertidig påvirkning, vurderes den ikke at være væsentlig.

11.5.3 Påvirkning i driftsfasen

11.5.3.2 Områder omfattet af landskabsfredning (Odense Ådal, Odense Kommune)

Alle arealer reetableres efter anlægsarbejdet er overstået, og der efterlades ikke blivende anlæg, som er synlige efterfølgende. Gasrørledningen vil hindre, at der kan etableres beplantning med dybtgående indenfor en afstand af ca. 2 meter omkring gasrørledningen, ligesom det ikke er tilladt at opføre bebyggelse indenfor en afstand af 20 meter. Da krydsningen vil ske inden for et landskab, der i forvejen er åbent og anvendes til landbrugsformål, vurderes restriktionerne ikke at medføre en væsentlig påvirkning i forhold til de landskabelige hensyn, der skal tages i området.

Det skal afklares nærmere, hvorvidt anlægget og anlægsarbejdet kræver dispensation fra Fredningsnævnet, da projektet ikke vil medføre synlige anlæg over jorden.

..."

Miljøkonsekvensrapporten oplyser vedrørende overfladevand blandt andet følgende:

"...

12.1. Indledning

...

Den kommunale vandløbsmyndighed vil i forbindelse med dispensationer og tilladelser formulere de detaljerede vilkår for vandløbskrydsningerne.

Hvor gasrørledningen anlægges tæt på vandhuller eller søer kan den midlertidige ledningsgrav sænke grundvandsspejlet. Da ledningsgraven i disse konkrete tilfælde blot er åben få dage og fordi det vand der oppumpes fra ledningsgraven, via tilstødende arealer, føres tilbage til søen, vurderes påvirkningen af søer og vandhuller ikke at overskride de naturlige udsving. Eventuelle vandstandsændringer vurderes således ikke at medføre en væsentlig negativ påvirkning på vandhuller og søer, hvorfor dette emne ikke behandles yderligere.

...

12.8 Odense Kommune

12.8.1 Eksisterende forhold

...

Nord for Brylle krydses Borreby Møllebæk (21232). Vandløbet er i en god fysisk tilstand, omgivet af elle- og piletræer og vurderes at være velegnet som gyde- og opvækstområde for ørred. Ifølge vandområdeplanerne er den økologiske tilstand fastsat som moderat, begrundet i få eller dårlig sammensætning af vandplanter.

...

Odense Å krydses syd for Bellinge Kirke. Ifølge vandområdeplanerne er den økologiske tilstand fastsat som god.

Lidt nordøst for Davinde krydses Davinde Bæk (21239). Vandløbet er i en god fysisk tilstand og vurderet egnet som gyde- og opvækstområde for ørred. Ifølge vandområdeplanerne er den økologiske tilstand fastsat som god.

Ved kommunegrænsen mellem Odense og Faaborg-Midtfyn kommuner krydses et lille vandløb, der ifølge vandområdeplanerne er i en god økologisk tilstand. Vandløbet er på den pågældende strækning ikke omfattet af Naturbeskyttelseslovens § 3.

12.8.2 Virkninger

Borreby Møllebæk har et stort naturindhold og krydsningen kræver særlige forholdsregler. Det planlægges at gennemføre krydsningen ved en opgravningsfri metode og vandløbet påvirkes således ikke af anlægsarbejdet.

Odense Å og de tilgrænsende naturarealer har store naturkvaliteter og vil blive krydset ved en styret underboring. Krydsning af ådalen påvirker ikke vandløbet, Natura 2000-området eller beskyttede naturtyper.

På baggrund af de gennemførte besigtigelser planlægges de øvrige vandløb krydset ved gennemgravning. Vandløbs-strækningerne vil blive retableret så bund og brinker fremstår med sammenlignelige eller bedre fysiske forhold end tidligere.

Øvrige vandløb, herunder rørlagte og åbne grøfter samt dræn retableres til oprindelig tilstand efter anlægsarbejdet.

..."

Miljøkonsekvensrapporten oplyser vedrørende forurenede jord og grundvandsforurening blandt andet følgende:

14.4 Påvirkninger

Som beskrevet i kapitel 3 fastlægges linjeføringen under iagttagelse af afstandskrav til bebyggelse. Forureningskortlægning er normalt knyttet til bebyggelse og virksomhed knyttet til bebyggelse i modsætning til landbrugsjord. Det er en medvirkende årsag til, at der kun er meget få forureningskortlagte arealer nær linjeføringen for gasrørledningen.

Håndtering af forurenede jord og grundvand søges minimeret ved så vidt muligt at undgå at krydse forurenede arealer og ved at tilstræbe en afstand til forurenede lokaliteter så eventuel grundvandshåndtering i forbindelse med ledningsarbejdet ikke påvirker grundvandsforholdene på forurenede lokaliteter.

Det fremgår af oversigten Tabel 14-1 at den planlagte linjeføring for gasrørledningen krydser 7 kortlagte lokaliteter i henholdsvis Varde, Vejen, Middelfart, Assens, Odense, Kerteminde og Næstved kommuner. Kun fire af disse lokaliteter – Middelfart, Odense, Kerteminde og Næstved er kortlagt på vidensniveau 2.

Forurenede lokaliteter, der krydses under anlægsarbejdet, vil blive undersøgt ved boringer og kemiske analyser under detailprojekteringsfasen.

Al håndtering af forurenede jord sker i henhold til gældende lovgivning jf. Jordforureningsloven. Opgravning og flytning af forurenede jord og jord fra en kortlagt ejendom anmeldes til myndighederne (jf. Jordforureningslovens § 8, afsnit 2.3.9). Selve håndteringen af forurenede jord sker i henhold til Jordflytningsbekendtgørelsen, og eventuelle gener i form af støv og lignende minimeres mest muligt fx ved at sprinkle jorden med vand. Der kan være andre myndighedsmæssige krav i relation til de forurenede eller muligt forurenede områder.

Hvis forundersøgelserne dokumenterer at det øvre grundvand under forurenede lokaliteter, der krydses, er forurenede, og at grundvandssænkning er påkrævet det pågældende sted, vil vandet blive håndteret og disponeret i overensstemmelse med myndighedernes krav.

Forureningskortlagte lokaliteter i de nære (mindre end 200 meter) omgivelser til gasrørledningen er gennemgået. Der er 8 lokaliteter, hvor der er dokumenteret en forurening (V2 kortlagt). De øvrige ca. 20 lokaliteter er kortlagt på vidensniveau 1 hvilket vil sige at historikken giver anledning til mistanke om forurening.

Der er generelt tale om mindre virksomheder som maskinstationer, autovirksomheder eller virksomheder med større tankanlæg for fyringsolie eksempelvis gartnerier. Der findes i dag en stor erfaringsbase for forureningsudbredelsen fra denne type virksomheder. På det grundlag er det vurderingen, at eventuel forurening vil være begrænset til jord og grundvand på den enkelte ejendom. Ingen af virksomhederne giver anledning til mistanke om en udbredt grundvandsforurening, der kan have spredt sig i det øvre grundvand til ledningsgraven i arbejdsbæltet for den planlagte gasrørledning.

Som beskrevet i det foregående kapitel om grundvand giver eventuelle grundvandssænkninger som led i anlægsarbejdet for gasrørledningen kun anledning til helt lokale sænkninger af grundvandsspejlet. Der vil kun ske ubetydelige påvirkninger af grundvandsstanden under forureningskortlagte lokaliteter udenfor arbejdsbæltet og ikke mindst vil varigheden af en grundvandssænkning være så kort at grundvandssænkninger ikke vil give anledning til øget forurenings-spredning fra de V1 og V2 kortlagte grunde.

Såfremt der stødes på ukendte/ikke kortlagte forureninger i anlægsfasen, vil arbejdet blive stoppet, og den pågældende kommune orienteret. Arbejdet kan først genoptages, når kommunen har taget stilling til, om der skal fastsættes vilkår herfor. Risikoen for at støde på ukendt forurening ved linjeføringen skønnes imidlertid at være lille.

Håndtering af miljøfremmede stoffer der håndteres i forbindelse med anlægsarbejdet er beskrevet i afsnit 3.2.2.14. Da samtlige entreprenører skal udarbejde en beredskabsplan, der skal redegøre for håndtering af miljøfremmede stoffer og for hvordan eventuelle spild håndteres så forurening undgås eller minimeres, vurderes håndtering af miljøfremmede stoffer i projektet ikke at udgøre en væsentlig risiko.

Driftsfasen giver ikke anledning til jordarbejder ligesom der ikke vil være permanente grundvandssænkninger som kan påvirke forureninger i omgivelserne. Der vil derfor ikke være påvirkninger fra forurenede jord i driftsfasen.

Samlet set vurderes projektets indvirkning på jord- og grundvandsforurening at være ikke-væsentlig.

14.5 Manglende viden

Som led i detailprojekteringen for gasrørledningen og under selve anlægsfasen vil videngrundlaget blive udbygget gennem et stort antal boringer ledsaget af forsøg til karakterisering af jordlagene herunder af forureningsforhold og til beskrivelse af grundvandsforholdene.

...

For gasrørledningen vil de supplerende undersøgelser blive planlagt på grundlag af den foretagne dataindsamling således at strækninger hvor videngrundlaget er mindre godt, suppleres dette med henblik på at opnå et forbedret.

Videngrundlaget om de forureningskortlagte lokaliteter er meget spinkelt. Der er ingen konkret viden om forurening på de V1 kortlagte lokaliteter. På de V2 kortlagte lokaliteter foreligger oplysninger om at forurening er påvist.

Det vil derfor være påkrævet at foretage undersøgelser af forureningstilstanden på de lokaliteter der krydses af arbejdsbæltet for gasrørledningen. Der vil blive foretaget boringer og kemiske analyser i det nødvendige omfang for myndighedsbehandling og disponering af jord og vand i anlægsfasen.

14.6 Konklusion

Der er indhentet oplysninger om forureningskortlagte lokaliteter i et bælte omkring det foreløbige ledningstrace. Det forventes at gasrørledningen vil krydse 7 lokaliteter, der er forurenede eller formodes forurenede. Den nødvendige jordflytning vil blive anmeldt til de respektive myndigheder. Arbejderne på de forurenede grunde vil blive udført i henhold til selve jordflytningen og eventuelle afledte vilkår. Afhængigt af om der skal foretages aktiviteter til tørholdelse af ledningsgraven i forbindelse med krydsning af forurenede grunde vil vilkår for disponering af grundvand tilsvarende blive fulgt.

Øvrige forureningskortlagte lokaliteter i en afstand op til ca. 200 meter fra ledningstraceet er lokaliseret og vurderet. Det er vurderet at der ikke sker væsentlige påvirkninger af forureningskortlagte lokaliteter i nærheden af gasrørledningen som følge af kortvarige grundvandssænkninger, der måtte blive udført i anlægsfasen. Det er ligeledes vurderet, at der ikke vil forekomme væsentlige forureninger ved ledningsgraven fra forureningskortlagte grunde i nærheden.

Miljøkonsekvensrapporten oplyser vedrørende Biodiversitet – Natur og vand blandt andet følgende:

” ...

16.3 Projektets påvirkninger på natur og vand

Dette kapitel fokuserer på anlægsfasen, idet påvirkningerne er størst i denne fase. I driftsfasen vil påvirkningerne være beskedne, da gasrørledningen vil ligge i jorden. Kompressorstation, ventilstationer, pæle, der markerer gasrørledningen samt elskabe vil være de eneste overjordiske dele. Driften af kompressor- og ventilstationer, vedligehold af markerings-pæle og tilsyn med elskabe vurderes ikke at kunne medføre naturpåvirkninger. Det skyldes deres beliggenhed, og at der kun er en beskeden færdsel til dem. I driftsfasen vurderes der ikke at være en drænende effekt fra gasrørledningen, da det som udgangspunkt er det samme jord der tilbagefyldes i ledningsgraven. Er der tvivl om hvorvidt gasrørledningen kan have en drænende effekt benyttes lerpropper, som standser eventuelle vandbevægelser på langs med ledningen. Elkablet, der skal forsyne kompressorstationen med strøm, forsynes med et sandlag underneden. Som i tilfældet med gasrørledningen vil der også her gøres brug af lerpropper, hvis der opstår tvivl om kablets drænende effekt.

For arter kan der ske en påvirkning som følge af forstyrrelse og støj fra entreprenørmaskiner og mennesker, barriereeffekt fra anlægsgraven og arealinddragelse (eksempelvis bortgravning af et levested for en art).

For naturarealer kan påvirkningen ske som følge af midlertidig bortgravning og komprimering af jord i arbejdsbæltet i forbindelse med anlægsarbejder. Herudover kan der være en drænende effekt, hvis der står vand i graven som skal pumpes væk i forbindelse med nedsænkning af gasrøret. Endelig kan der, hvis der gennemføres arkæologiske forundersøgelser i et naturområde, ske gravning af søgegrøfter inden for den del af arbejdsbæltet, hvor der skal graves. Søgegrøfterne graves og tildækkes inden selve anlægsarbejdet. Arbejdet med arkæologiske forundersøgelser forlænger perioden (eller medfører to perioder) med forstyrrelse i området.

For en del naturområder, der passerer af gasrørledningen eller elkablet, er det vurderet, at der ikke sker en væsentlig påvirkning af naturen som følge af etablering af gasrørledningen, da området vil reetablere en lignende naturværdi inden for en kort årrække. For andre områder vurderes det nødvendigt at iværksætte afværgeforanstaltninger for at imødekomme en væsentlig påvirkning.

Ved etablering af gasrørledningen arbejdes der med et arbejdsbælte på 32 m bredde hvis der ikke er særlige hensyn. Arbejdsbæltets bredde kan begrænses ved eksempelvis at placere den opgravede jord uden for området, eller ved at undlade at fjerne muldlaget. Som udgangspunkt vil arbejdsbæltet være 20 m bredt ved passage af beskyttede naturområder som moser, enge og overdrev. Ved passage af skove vil arbejdsbæltet kunne indskrænkes til 15-20 m og endelig kan man over ganske korte afstande, eksempelvis i forbindelse med krydsning af særligt bevaringsværdige diger eller levende hegn, benytte et arbejdsbælte på 10 m. I projektbeskrivelsen, kapitel 2, er arbejdsbæltet og anlægsmetoder beskrevet mere udførligt.

I forhold til driftsfasen kan der fremadrettet opstå en konflikt i forbindelse med hævning af vandstand vedrørende lavbundsområder eller andre naturgenopretningsprojekter, da tilstedeværelse af gasrøret kan begrænse fremtidige anvendelser af arealerne. I områder, hvor der er konkrete planer om hævning af vandstand, kan der tages hensyn ved etablering af gasrørledningen, eksempelvis ved at benytte betonryttere, der modvirker opdrift af gasrørledningen, således at projekterne kan gennemføres uden væsentlige ændringer. Forholdet er beskrevet i afsnit 3.2.2 og er også behandlet i kapitel 8 om planforhold.

Ingen beskyttede naturområder vil blive permanent nedlagt og efter de midlertidige forstyrrelser, som følge af anlægsarbejdet, vurderes samtlige lokaliteter at genvinde sit naturindhold for en kort årrække.

...

16.10 Odense Kommune

Eksisterende forhold 16.10.1

Gasrørledningens længde i Odense Kommune er ca. 18,5 km. De væsentligste naturmæssige interesser på strækningen findes ved Odense Å.

Odense Å

Odense Å med tilhørende beskyttede naturområder fremstår som en markant ådal. De beskyttede naturområder, overdrev, mose og eng er alle i en moderat eller ringe naturtilstandsklasse med dominans af relativt næringskrævende plantearter.

16.10.1.1 Øvrige naturområder

Syd for Langeskov, i Hakkehave, ligger en skov (20844) med partier af store løvtræer, der kan have betydning for flagermus og hulrugende fugle. I 2017 ynglede der lærkefalk i skoven omtrent 300 m fra forventet placering af gasrørledning.

Virkninger 16.10.2

Ved indarbejdning af afværgeforanstaltninger nævnt i tabel Tabel 16-6 vurderes etablering af gasrørledningen ikke at medføre væsentlige påvirkninger af naturområder i Odense Kommune.

Odense Å

Ådalen og dens beskyttede naturtyper krydses ved en styret underboring. Ved denne fremgangsmåde forventes ingen påvirkning af områdets naturindhold. Ådalen er Natura 2000-område og behandles i kapitel 17 om Natura 2000.

16.10.2.1 Øvrige naturområder

Det forventes at skoven ved Langeskov kan passeres uden at påvirke de væsentligste områder med gamle træer der er koncentreret langs Østagervej. Bliver det nødvendigt at fælde enkelte gamle træer vil det i så fald blive foretaget i september eller oktober af hensyn til flagermus og/eller hulrugende fugle. I et bælte på 4 m oven på gasrørledningen vil man af sikkerhedsmæssige hensyn ikke have træer med dybdegående rødder i gasrørledningens levetid. I skoven vil der således efterfølgende kunne opleves et ikke træbevokset spor. At der fremadrettet vil være et smalt bælte i skoven, hvor der ikke er træer med dybdegående rødder vurderes ikke at påvirke skovens naturmæssige værdi negativt.

Der er risiko for forstyrrelse af lærkefalk hvis anlægsarbejdet foregår i fuglenes yngleperiode. For at indhente aktuel viden om lærkefalkens brug af området, vil der inden anlægsarbejdet blive taget kontakt til DOF-Fyn for at der i fællesskab kan blive taget de nødvendige hensyn til arten. Lærkefalkens rede var placeret omtrent 300 m fra forventet linjeføring. Hvis redeplaceringen fastholdes i gasrørledningens etableringsperiode vurderes afstanden at være så stor, at påvirkningen er ubetydelig.

Samlet vurderes der at være tale om en lille påvirkning af øvrige naturområder ved indarbejdning af afværgeforanstaltninger som beskrevet i nedenstående tabel.

..."

Det fremgår videre, at der som afværgeforanstaltning ved Odense Å anvendes foretages styret underboring. I det øvrige naturområde, syd for Langeskov, foretages en reduktion af arbejdsbæltet til 15-20 meter og således at større træer med hulheder kun må fælde i september og oktober og der etableres erstatningsskov. Der er opmærksomhed på ynglende lærkefalk og der tages kontakt til Dansk ornitologisk forening inden anlægsarbejdet.

Miljøkonsekvensrapporten oplyser vedrørende det ansørgtes indvirkning på områder omfattet af Natura 2000 blandt andet følgende:

17.1 Sammenfatning

Odense Å med Hågerup Å, Sallinge Å og Lindved Å (N114/H98) passeres ved underboring af selve åen og ådalen. Herudover etableres gasrøret i relativ nærhed af tre kildevæld øst for underboringen. Det er vurderet at projektet ikke skader bevaringsmålsætningerne for de naturtyper, der er på udpegningsgrundlaget. Det skyldes, at underboringen friholder en række områder for gennemgravning, og at den påvirkning, der sker i forbindelse med underboringen, med udlæg af slanger, udtagning af geotekniske prøver og risiko for udslip af boremudder, ikke vurderes at kunne medføre skade på naturtyperne surt overdrev, kalkoverdrev, kildevæld og vandløb, som findes i området. Etablering af arbejdspladser uden for Natura 2000-området og nedgravning af gasledningen ned til 60 meter fra kildevæld, vurderes ikke at medføre en skade på arter eller naturtyper på udpegningsgrundlaget.

...

Ovenstående vurderinger er baseret på, at en række afværgesforanstaltninger er indarbejdet i projektet:

- Underboring af klitterne ved Blåbjerg, ådalen ved Odense Å, ådalen ved Suså, habitatområdet Vase Grøft og af to tilløb til Suså vest for Rønnede.
- I forbindelse med underboringerne gennemføres visuel overvågning, så evt. udslip af boremudder hurtigt opdages og standses.
- Ved boremudder følges sædvanlig procedure, hvor den relevante kommune inddrages i vurdering af tilsætningsstoffer til boremudderet. Da indholdsstoffer kan variere fra entreprenør til entreprenør kan der udtages en batch-stikprøve af den aktuelle boremudderblanding inden opstart af boring, som analyseres for miljøskadelige stoffer, hvis der indgår stoffer, som ikke allerede er vurderet.
- I boregraven ved start og slutpunkt for underboringerne vil evt. drænrør blive lukket, så de ikke leder boremudder til nærliggende vandløb, ligesom det sikres at boremudderet opbevares forsvarligt.

...

- Underboringen af Odense Å vil passere under et kildevæld over en strækning på ca. 30 meter. Underboringen vil ligge dybt i forhold til det sandlag, der føder kildevældene og vil derfor ikke have indflydelse på kildevældene og dræforholdene i området.

...

- Maskiner, som kører i områder, der underbores, for at gennemføre geotekniske forundersøgelser og udlægge slange til recirkulation af boremudder, vil ikke køre i fugtige naturtyper, som fugtige klitlavninger (2190) ved Blåbjerg, Kildevæld (7220) ved Odense Å og rigkær (7230) ved Vase Grøft.
- Der etableres lerskot, omkring gasrørledningen ved passage af to rigkær ved Lillebælt og kildevæld ved Odense Å. Lerskot modvirker effektivt vandbevægelse på langs med gasrørledningen,
- På strækningerne forbi to rigkær ved Gamborg Fjord ved Lillebælt og syd for 3 kildevæld ved Odense Å vil det blive sikret, at den åbne ledningsgrav ligger mindst 30 meter fra naturtyperne.
- Hvis der opstår behov for at pumpe vandet bort fra ledningsgraven og udlede det på terræn i Natura 2000-områder, må dette kun ske efter analyse af ferrojern. Hvis analyserne viser at der er mere end 0,2 mg Fe²⁺/l, vil der blive iværksat tiltag til at ilte vandet, så risikoen for okkerforurening minimeres.

...

17.3 Projektbeskrivelse med fokus på de mulige virkninger på Natura 2000-områder

...

Projektet kan medføre påvirkninger i både anlægsfase og driftsfase samt i forbindelse med reparation og sløjfning af anlægget. Da reparationsarbejder og sløjfningsarbejder vil have sammenlignelige eller mindre påvirkninger end anlægsarbejdet, er disse forhold ikke nærmere beskrevet. De projektafledte virkninger som potentielt kan påvirke Natura 2000-områder i de forskellige faser er beskrevet nedenfor for hhv. gasrørledning, elkabler og stationsanlæg.

17.3.1 Oversigt over mulige påvirkninger i anlægsfase

17.3.1.1 Gasrørledning

- Fjernelse af træer og buske i arbejdsbæltet forud for anlægsarbejdet. Relevant når der foregår anlægsarbejder inde i et Natura 2000-område. Vil ske i en bredde af 15 m til 32 m afhængigt af anlægsmetode.
- Bortgravning af naturtyper og levesteder. Relevant når der foregår anlægsarbejder inde i et Natura 2000-område. Vil ske i selve ledningsgraven som er 4-5 meter bred og i arbejdsbæltet, hvis dette muldafrømmes.
- Strukturskade på jordlagene og skade på vegetationen. Relevant når det sammensvejsede gasrør udlægges inden en underboring og når der kører lastbiler og andre anlægsmaskiner eller udlægges køreplader, fibermåtter eller gruslag til køreveje inde i et Natura 2000-område.
- Aktiviteter i områder som friholdes ved styret underboring. Kan påvirke i forbindelse med udførelse af geotekniske undersøgelser og udlægning af slange til recirkulering af boremudder. Relevant når underboringen foretages under et Natura 2000-område.
- Risiko for blowout af boremudder i forbindelse med styret underboring af et område, som ønskes friholdt for gravearbejder. Relevant når underboringen foretages under et Natura 2000-område.
- Støj og forstyrrelse i forbindelse med anlægsarbejdet. Relevant både ved arbejder inde i Natura 2000-områder og i nærheden af Natura 2000-områder. Relevant for arter der er sårbare over for støj og forstyrrelse (se afsnit 17.3.3.3).
- Dræning af fugtige naturtyper og levesteder nær den åbne kabelgrav som er ca. 2 meter dyb. Relevant både ved arbejder inde i Natura 2000-områder og i nærheden af Natura 2000-områder.
- Underboring igennem vandførende jordlag, der potentielt medfører dræning af kildevæld eller vådområder i terræn, der står i hydraulisk forbindelse med det vandførende jordlag.
- Den åbne ledningsgrav kan virke som en faldfælde hvis den ligger på tværs af vigtige vandringsveje. Relevant for arter med sæsonbestemte vandringer, som f.eks. stor vandsalamander.
- Udledning fra land til Lillebælt af indvundet vand fra Lillebælt efter trykprøvning. Der kan ske en påvirkning af det marine Natura 2000 område Lillebælt med tungmetaller og jern.

Anlægsarbejderne på den enkelte lokalitet forventes at tage ca. 2-3 måneder. Heraf står ledningsgraven åben i ca. 1 måned. I forbindelse med længere underboringer kan arbejdspladser ved start og slutpunkt findes i længere tid. Det er muligt at underboringer gennemføres året inden det øvrige anlægsarbejde.

17.3.1.2 Elkabel

Som for gasrørledningen, men arbejdsbæltet er ca. 18 m bredt og kabelgraven ca. 2 m bred og 1,5 m dyb. Kabelgraven forventes at stå åben i ca. en uge og anlægsarbejderne på den enkelte lokalitet tager ca. en måned, hvoraf der dog kun arbejdes i adskilte perioder af nogle dage af gangen.

...

17.3.2 Oversigt over mulige påvirkninger i driftsfase

17.3.2.1 Gasrørledning

- Dræning af fugtige naturtyper og levesteder nær gasrørledningen etableret i ledningsgrav eller i underboring. Da der vil være brudte jordlag og jorden kan være mere porøs kan der opstå tvivl om hvorvidt gasrørledningen visse steder kan have en drænende effekt. På sådanne lokaliteter vil der i ler- og blandingsjorde blive anvendt lerskot, der effektivt modvirker vandets bevægelser langs med

gasrørledningen. Relevant både når gasrørledningen ligger inde i et Natura 2000-område og i nærheden af et Natura 2000-område.

- Restriktioner i forhold til plantning af træer inden for 5 m fra gasrørledningen som kan betyde ændret vegetationsstruktur over gasrørledningen. Relevant når gasrørledningen ligger inde i Natura 2000-området.

17.3.2.2 Elkabel

Som for gasrørledningen, men kabelgraven forventes at være 1,5 m dyb med udlæg af 10 cm sand under elkablet og 20 cm sand over elkablet, herefter råjord som komprimeres og endeligt muldjord. Sandlaget vil således ligge i en dybde af ca. 1,5-1,2 m. Restriktioner i forhold til plantning af træer inden for 3,5 m på hver side af elkablet.

...

17.3.3 Gennemgang af udvalgte påvirkninger som er relevante for flere Natura 2000-områder

For at undgå gentagelser er fire af de påvirkninger i anlægsfasen som er gennemgået i afsnit 17.3.1.1 og beskrevet i dette afsnit, i stedet for under hvert Natura 2000-område. Afsnittet danner således baggrund for at kunne forstå de vurderinger der er lavet under hvert enkelt Natura 2000-område, herunder i hvilken afstand en given påvirkning kan udelukkes. De gennemgåede påvirkninger er aktiviteter ved underboring, risiko for blow-out, støj og forstyrrelse samt dræning.

17.3.3.1 Aktiviteter i områder som underbores.

Anlægsmetoden, styret underboring, kan anvendes, hvor sårbare områder på overfladen ønskes friholdt for gennemgravning. En boremaskine i den ene ende borer et hul, som løbende udfyldes med boremudder så det ikke falder sammen. Det boremudder, der benyttes ved underboringer, svarer i sammensætning til det boremudder, der benyttes ved etablering af vandforsyningsboringer i Danmark. I den modsatte ende samles røret og efter endt boring, trækkes gasrøret tilbage ned gennem det borede hul. Der er tale om store maskiner, både ved startpunktet, hvor boremaskinen står og ved slutpunktet hvor boremudder opsamles og hvor gasledningen skal trækkes ned i underboringen. Der vil derfor være behov for en arbejdsplads på 3.000 m² i begge ender af underboringen. I forlængelse af slutpunktet for underboringen er der behov for plads til oplæg af den sammensvejsede gasledning, som vil have samme længde som underboringen.

Forud for gennemførelse af underboringer skal der udføres geotekniske forundersøgelser for at undersøge jordbunden. Disse forundersøgelser medvirker til en sikker gennemførelse af underboringen, og de mindsker risikoen for blow-out idet underboringen indrettes efter kendskab til de faktiske jordbundsforhold (se afsnit 17.3.3.2). Geotekniske forundersøgelser omfatter udtagning af en boreprøve med en diameter på 15 cm og foretages i en række punkter langs det trace, der skal underbores. Det køretøj som tager prøverne har lavt marktryk og dermed begrænset påvirkning af vegetationen.

...

Boremudderet som anvendes i forbindelse med underboringen skal transporteres fra slutpunktet tilbage til startpunktet kontinuert i forbindelse med underboringen. Denne recirkulering reducerer materialeforbruget. Til dette udlægges en slange mellem de to punkter. Udlægning af slangen vil ske med et mindre køretøj som en ATV eller køretøj på larvefødder. Det anvendte køretøj vil kun køre en gang i forbindelse med udlægning og en gang i forbindelse med fjernelse af slangen. Selve slangen vil blot ligge oven på vegetationen i den periode, hvor der underbores. Som et alternativ til udlægning af slange kan der i stedet vælges transport af boremudder på lastbiler, der som udgangspunkt benytter sig af eksisterende veje. Denne metode vil dog kun komme i anvendelse, hvis metoden med en slange ikke kan bruges.

17.3.3.2 Risiko for blow-out af boremudder i forbindelse med styret underboring

I forbindelse med underboringen vil boremudder blive presset ind i borehullet. Hvis der er tale om mindre faste jordlag over underboringen, er der risiko for at boremudderet kan presses op til overfladen, f.eks. gennem sprækker eller dybe rodgange, som følge af dette overtryk. Risikoen for dette undersøges i forbindelse med de geotekniske undersøgelser, hvor de bedst egnede jordlag identificeres på baggrund af boreprofiler. Herudover minimeres risikoen ved at gøre underboringen dyb, da risikoen for et blow-out minimeres med dybden. Risikoen for blow-out er størst i nærheden af underboringens start- og slutpunkt, da man her er tættest på overfladen. Lange underboringer (op til 1 km) kan etableres ned til 25 m dybde, mens kortere underboringer på få hundrede meter typisk etableres i 5 m dybde. Det maksimale tryk, der kan påføres boremudder beregnes ud fra jordlagenes beskaffenhed, således at risiko for blow-out minimeres mest muligt.

Boremudderet består helt overvejende af bentonit, som er en naturligt forekommende lerart. I forbindelse med den konkrete underboring vil bentonitten blive tilsat forskellige additiver, som bl.a. afhænger af de jordlag, der skal bores igennem. Additiverne vil ikke indeholde miljøskadelige stoffer. Hvis der sker et blow-out vil mudderet undslippe til overfladen.

Boremudderet består helt overvejende af bentonit, som er en naturligt forekommende lerart. I forbindelse med den konkrete underboring vil bentonitten blive tilsat forskellige additiver, som bl.a. afhænger af de jordlag, der skal bores igennem. Additiverne indvirker på boremudderets viskositet og dermed mudderets egenskaber for "smøring" af underboringen. Disse additiver er f.eks. Hydropack, Tunnel-Gel Plus, Pac-L og Soda Ash. Soda Ash justerer pH og anvendes kun i svær lerjord, Pac-L anvendes typisk i sandet jord og isolerer mod grundvand, Tunnel Gel Plus nedsætter friktion og Hydro Pack anvendes ved boring i saltvand. I forbindelse med anvendelse af boremudder skal kommunen vurdere, om der er behov for en godkendelse efter Miljøbeskyttelseslovens § 19. Soda Ash, Tunnel-Gel Plus, Pac-L og bentonit er tidligere screenet for deres farlighed (A, B eller C, hvor A er alvorlig sundheds- eller miljøskadeligt, mens C er ikke miljøskadeligt) (DHI, årstal ukendt) og vurderet som C-stoffer. Hvis der anvendes andre stoffer, vil deres miljøskadelighed blive dokumenteret inden brug, alternativt tages en batch-stikprøve som analyseres for miljøskadelige stoffer.

Entreprenøren vil inden igangsættelse af arbejdet blive bedt om at udarbejde en beredskabsplan som specificerer, hvordan han forholder sig ved et blow-out. Den vil indeholde retningslinjer for inddæmning og opsamling af bentonit med slamsuger, manuelt, pumper og/eller gravemaskine med udlæg af køreplader, spuling af området efterfølgende eller udlæg af spærringer i et vanddækket område og oppumpning af spild. Den konkrete håndtering af et blow-out vil afhænge af stedet og omfanget, men der vil være et beredskab, som kan håndtere hændelsen med det samme. Som udgangspunkt recirkuleres boremudder fra et eventuelt blow-out tilbage til underboringens nærmeste arbejdsplads ved start- eller slutpunkt. Et evt. blow-out opdages ved visuel inspektion. Ved underboring af vandløb vil der være konstant overvågning, så underboringen kan stoppes ved mindste tegn på udslip af boremudder i vandet. Ved underboring af øvrige områder vil der være overvågning langs ledningen, evt. ved brug af ATV ved længere strækninger. Hvis der sker et blow-out, vil boringen blive stoppet og trykket tages af, hvorved udslippet af boremudder stopper. Derefter vil entreprenøren i samråd med Energinets tilsynsførende tage stilling til det videre forløb, evt. under inddragelse af myndighederne. Endelig vil det blive sikret, at der ikke er drænrør i boregraven ved start- og slutpunkt for underboringen. Hvis drænrør er til stede vil de blive midlertidigt afproppet, så det sikres at drænrørene ikke leder boremudder til nærtliggende vandløb.

17.3.3.3 Støj og forstyrrelse i forbindelse med anlægsarbejder

Støj er beskrevet i Miljøkonsekvensrapporten som nedenstående er et uddrag af. På de enkelte delstrækninger vil der være støj fra de maskiner som over en periode på 2-3 måneder rydder træer og

buske, forbereder anlægsbælte, graver ledningsgrav, samler og nedsænker gasledning og dækker området til igen. Der er imidlertid kun aktivitet på den enkelte lokalitet i kortere, adskilte perioder. Der forventes op til 10 entreprenørmaskiner i gang samtidig, herunder gravemaskine, løftekran, traktorer, bukkemaskine etc. En typisk entreprenørmaskine (løftekran eller gravemaskine) i drift, har en kildestyrke på 110 dB (A). Den forventede støjpåvirkning i en typisk anlægssituation er 50 – 55 dB(A) i 100 – 125 meters afstand og 40 – 45 dB(A) i ca. 300 meters afstand. Er afstanden under 50 meter, kan støjen være 65 – 70 dB(A). Den konkrete støj er meget afhængig af terrænet og for at vurdere på et worst-case er der i Natura 2000-vurderingen taget udgangspunkt i 70 dB i en afstand af 50 m, 55 dB i en afstand af 125 m og 45 dB i 300 m afstand. I forbindelse med opgravningsfri krydsninger og anlæg af linjeventilstation vil støjklenderne være sammenlignelige med det ovenfor nævnte. Støjen kan dog forventes at ske i et længere tidsrum på op til et halvt år ved linjeventilstationer. I forbindelse med ilandføring af søledningen er der behov for at etablere spunsvægge til at sikre det trækspil som trækker ledningen helt op på land. Dette sker ved den jyske vestkyst og på begge sider af Lillebælt. Ved Faxe på Sjælland spundes omkring en byggegrube, hvorfra mikrotunnellen som passerer kystlinjen starter. Det er uafklaret om spunsvæggene rammes eller vibreres ned. Ramning er den mest støjende metode og derfor den anlægsmetode som antages her. Ramning af spuns har en kildestyrke på 125 dB(A) og ramningen forventes at støje med 69 dB(A), i en afstand af 300 meter og 63 dB i en afstand af 600 m.

Der er en del undersøgelser af støjs påvirkning af fugle, men uden entydige konklusioner. Ofte ses der dog i første omgang en reaktion på en ny støjkilde, hvorefter fuglene hurtigt lærer at ignorere støjen. Studier af effekter af støj fra motorveje på fugle viser at 60 dB(A) er en almindeligt anvendt grænse for acceptabel støj i områder med følsomme fuglearter (Dooling & Popper 2007).

En undersøgelse af effekten af pilotering på vandfugle (Cutts et al 2009) satte følgende grænser op. Ved støj på under 50 dB var der ingen respons. Ved nye støjklender på 50-70 dB var responsen moderat og ved nye støjklender på over 70 dB var responsen moderat til høj. Generelt blev det vurderet at 70 dB var over grænsen for en adfærdsmæssig respons, men under grænsen for at fuglen lettede. Først ved støj over 85 dB blev en egentlig flugtrespons observeret, men uden at fuglen forsvandt helt ud af området. Ved regelmæssig støj var fuglenes respons på de nævnte støjniveauer mindre. En anden undersøgelse af anlægsarbejdets effekt i et kystnært område herunder pilotering (Postlethwaite & Stephen-son 2012) konkluderede at den foreslåede 70 dB grænse var meget forsigtig, og at en grænse 10 dB højere stadig ville være forsigtig.

I USA har man udarbejdet retningslinjer i forhold til støjpåvirkninger af en truet ugleart (*Strix occidentalis caurina*) (US Fish and Wildlife service 2009, c.f. RPS 2018). Her afhænger responsen på støj af forskellen mellem baggrundsstøjen og støjklenden. Her er den maksimale afstand hvor en respons registreres 400 m, og dette sker ved støj på over 90 dB med den laveste baggrundsstøj. Ved lavere anlægsstøj eller højere baggrundsstøj er afstanden for respons mindre. Ugler har god hørelse og andre fuglearter forventes derfor at være mindre følsomme. I Danmark har man en del viden om forstyrrelsesfri zoner i forhold til en art som havørn. Her har Dansk Ornitologisk Forening (Stabell 2005) vurderet, at en forvaltning der forhindrer aktiviteter i yngletiden inden for ca. 300 m, er tilstrækkelig til at sikre ynglesucces. Uden for yngletiden kan f.eks. skovhugst tillades indtil 100 m fra reden. En undersøgelse af forstyrrelse i forhold til musvåge (Sunde 2011) viste ingen sammenhæng mellem fuglenes flugtrespons på en ny forstyrrelse og hvor meget forstyrrelse der var i området i forvejen. Undersøgelsen så på forstyrrelse i forbindelse med menneskelig færdsel og viste, at musvåge først viser et flugtrespons når mennesker færdes inden for 200 m af reden.

På baggrund af ovenstående vurderes en påvirkning af fugle i et fuglebeskyttelsesområde at kunne udelukkes, ved afstande på over 400 m eller støj på under 60 dB.

17.3.3.4 Dræning af fugtige naturtyper og levesteder nær den åbne ledningsgrav

En drænende effekt i anlægsfasen kan opstå fra den åbentstående ledningsgrav. Påvirkningen vil ske i den periode, hvor ledningsgraven står åben. For gasledningen er det en grav på minimum 2 meters dybde i op til en måned, mens det for elkablet er en grav på 1,5 meters dybde i op til en uge. For at undersøge hvor langt væk en åbentstående ledningsgrav kan medføre sænkning i det terrænnære grundvandsspejl, har Energinet fået udarbejdet et notat om sænkningstragter (COWI 2018). På baggrund af en række worst-case antagelser såsom at grundvandet står i terræn og at ledningsgraven er 3 meter dyb, er det beregnet, hvornår sænkningstragten går i nul for forskellige jordbundstyper. For grovsandet jord er det 330 meter og dermed størst afstand, mens det for finsand er 30 m og for jord med indslag af ler endnu mindre. Det betyder at en væsentlig påvirkning kan udelukkes i jordbundstyper med ler, når afstanden er mere end 30 meter til ledningsgraven.

Hvis grundvandet står så højt, at ledningsgraven fyldes med vand, er der behov for at pumpe vandet bort, mens gasledningen lægges ned i graven. Pumpningen starter først umiddelbart inden ledningen lægges ned i ledningsgraven og pumpningen bliver minimeret mest muligt. Det er ikke muligt at konkretisere hvor pumpning bliver nødvendig, før selve anlægsarbejdet starter op. Hvis der viser sig behov for at pumpe vand ud på terræn til nedsivning i et Natura 2000-område er der to muligheder. Enten pumpes vandet med en slange så langt væk fra Natura 2000-området, at en påvirkning kan undgås. Alternativt vil vandet for at forhindre okker, inden udledning bliver analyseret for indholdet af ferrojern. Såfremt en dobbeltbestemmelse viser, at koncentrationen er under 0,2 mg Fe²⁺/l, kan udledningen accepteres. Viser analyserne derimod at koncentrationerne er over 0,2 mg Fe²⁺/l, skal vandet iltes f.eks. ved at sætte halmballer foran udløbet eller ved at lede vandet gennem et antal serieforbundne åbne containere, hvor vandet ledes gennem et filter med filtergrus eller sand. Kontrolmålinger foretages for at sikre acceptable koncentrationer af ferrojern før udledning. I forbindelse med anlægsarbejdet bliver eksisterende dræn skåret over. Drænrøret vil fortsat fungere, men i stedet for at lede vandet videre, vil vandet samle sig i ledningsgraven. Hvis drænene leder meget vand, kan der blive behov for at suge vandet op. Efter endt anlægsarbejde retableres drænene. Afbrydelse af dræn i anlægsperioden vurderes ikke at kunne medføre en påvirkning af Natura 2000-områder, da drænene ligger på landbrugsjord og der er tale om en meget kortvarig påvirkning på op til tre måneder.

17.4 Afgrænsning af hvilke Natura 2000-områder som skal behandles

Afstand til projektet er en væsentlig faktor i forhold til at screene områder ud, som skal omfattes af en væsentlighedsvurdering og evt. efterfølgende en fuld konsekvensvurdering.

Det første skridt er derfor at se på placering af Natura 2000-områderne i forhold til projektområdet. Dette er gjort nedenfor, opdelt på de forskellige delstrækninger Vestjylland, Østjylland (inkl. vestlige Fyn), øvrige Fyn og Sjælland. Alle områder inden for 3 km er nævnt. Ved afstande fra projektområdet for gasrørledning eller elkabel på mere end 500 m vurderes områderne at kunne screenes ud uden yderligere begrundelse end afstand. Det skyldes projektets karakteristika og afledte påvirkninger, som der er redegjort for i afsnit 17.3.1.1 og 17.3.1.2. For stationerne ved Nybro og Everdrup er det nærmeste Natura 2000-område nævnt, selvom de ligger længere væk end de ovenfor nævnte afstande.

...

17.4.3 Øvrige Fyn

Syd for Odense passerer projektområdet Natura 2000-område 114, nærmere bestemt Habitatområde 98: Odense Å med Hågerup Å, Sallinge Å og Lindved Å ved en underboring. For dette område er der udført en fuld konsekvensvurdering som har udelukket en skade på udpegningsgrundlaget.

Syd for Langeskov passerer projektområdet 2,5 km syd for Natura 2000-område 113 Habitatområde 97 Urup Dam, Brabæk Mose, Birkende Mose og Illemose. På grund af afstanden kan en væsentlig påvirkning udelukkes og området beskrives området ikke yderligere.

...

17.21 Natura 2000-område 114/Habitatområde 98: Odense Å med Hågerup Å, Sallinge Å og Lindved Å

Dette Natura 2000-område ligger inde i projektområdet og det er nødvendigt med detaljerede vurderinger i forhold til særligt underboringen. På baggrund af dette er det vurderet, at en væsentlig påvirkning ikke kan udelukkes. Der er derfor gennemført en fuld konsekvensvurdering og vurderet på, om projektet kan medføre en skade af bevaringsmålsætningerne for områdets udpegningsgrundlag.

17.21.1 Udpegningsgrundlag, tilstand og bevaringsmålsætninger

Ved Natura 2000-grænsejusteringen (Miljø og Fødevarerministeriet, Miljøstyrelsen 2018) er der sket en udvidelse af dette habitatområde. Justeringerne er relevante for Baltic Pipe, idet yderligere arealer i ådalen, herunder arealer i projektområdet er blevet omfattet. Nord for åen er der tale om § 3 eng og overdrev og syd for åen § 3 overdrev. Oplysningerne om udpegningsgrundlag, tilstand og målsætninger stammer fra Natura 2000-planen (Naturstyrelsen 2016a).

...

17.23 Påvirkning af Natura 2000-området

Da der for dette område er gennemført en fuld konsekvensvurdering, er der ikke vurderet om der sker en væsentlig påvirkning, men om der sker en skade på bevaringsmålsætningerne for udpegningsgrundlaget.

De påvirkninger for hhv. anlægsfase og driftsfase (se afsnit 17.3.1.1 og 17.3.2.1) som er relevante for dette område fremgår nedenfor.

Anlægsfase:

- Aktiviteter i områder som friholdes ved styret underboring. Kan påvirke i forbindelse med udførelse af geotekniske undersøgelser og udlægning af slange til recirkulering af boremudder.
- Risiko for blow-out af boremudder i forbindelse med styret underboring af et område, som ønskes friholdt for gravearbejder.
- Risiko for påvirkning af vandkvalitet i kildevæld fra boremudder og tilsætningsstoffer til dette
- Underboring igennem vandførende jordlag, der potentielt medfører dræning af kildevæld, der står i hydraulisk forbindelse med det vandførende jordlag.
- Støj og forstyrrelse i forbindelse med anlægsarbejdet

Driftsfase:

- Dræning af kildevæld nær gasledningen etableret i ledningsgrav eller i underboring.

Nedenfor er de nævnte påvirkninger gennemgået opdelt på hhv. naturtyper som er relevante i forbindelse med under-boringen, arter som kan påvirkes af forstyrrelse og påvirkning som følge af nedgravning af gasledningen nær Natura 2000-området.

17.23.1 Underboring af vandløb, overdrev og kildevæld

Krydsning af Natura 2000-området sker ved styret underboring, hvorved det undgås at grave i Natura 2000-området. Se afsnit 17.3.3.1 (generelt) og evt. 17.7.2.1 (Blåbjerg) for en uddybende beskrivelse af den kørsel der sker i området i forbindelse med udlæg af slange til recirkulering af boremudder, gennemførelse af geotekniske forundersøgelser og overvågning af evt. udslip af boremudder. De to overdrevsnaturtyper (6210 og 6230) vurderes ikke at være sårbare over for denne påvirkning, da der er tale om tørre naturtyper, hvor risikoen for komprimering af jorden er lav. Køretøjerne vil friholde områder med kildevæld (7220), som er mere sårbar over for påvirkningen. Der henvises til afsnit 17.3.3.2 (generelt) og 17.7.2.2 (Blåbjerg) for en beskrivelse af risikoen for blow-out af boremudder i forbindelse med underboring.

Underboringen af ådalen omkring Odense Å er med 475 m relativt kort. På hver side af ådalen etableres arbejdspladser til underboringen. Underboringen forventes at passere under naturtyper kortlagt (eller potentielt omfattet) som kalkoverdrev (6110), surt overdrev (6130), kildevæld (7220) og vandløb (3260). Der er endnu ikke gennemført geotekniske forundersøgelser i dette område, idet de først forventes i sommeren 2019. Forundersøgelserne har til formål at placere underboringen i bedst egnede jordlag for at eliminere risiko for blow-out.

På grundlag af en opsamling af foreliggende viden om jordbundsforholdene i ådalen vides (Energinet 2018), at der under tynde gytje- og lerlag findes et udbredt sandmagasin (glacial smeltevandsgrus). Det er dette sandlag der føder kildevældene (COWI 2018). Sandlaget er 10 – 15 meter tykt og underlejres af moræneler. Smeltevandsgrus har en høj hydraulisk permeabilitet og derfor vil den styrede underboring blive ført i bunden af sandlaget eller helt nede i det under liggende moræneler. Det kan på den baggrund konkluderes, at gasledningen ingen indflydelse vil have på det overliggende hydrauliske system der løbende føder kildevældende med vand.

Det sikres, at entreprenøren har udarbejdet en beredskabsplan, så et evt. blow-out ved underboringens start- og slutpunkt håndteres hurtigt og korrekt jf. beskrivelse i 17.3.3.2. og som uddybet i 17.7.2.2 (Blåbjerg). Der vil bl.a. være overvågning af evt. udslip, ligesom der opstilles slamsugere på begge sider af ådalen, som hurtigt kan sættes ind og fjerne boremudderet.

Den forventede linjeføring for underboringen passerer under et kildevæld over en strækning på ca. 30 meter og under vandløbet. Disse naturtyper vurderes mere sårbare over for et blow-out end overdrevene. Begge naturtyper findes i mere end 100 meters afstand fra hhv. start- og slutpunkt for underboringen og dermed relativt langt fra dem. Ved start- og slutpunkt er risikoen for blow-out størst, da underboringen vil skulle ligge højere oppe i laget af smeltevandsgrus og derfor vil være overlejret af et tyndere gruslag. Det boremudder, der benyttes i forbindelse med underboringen svarer til det boremudder, der benyttes til vandforsyningsboringer i Danmark og at det ikke indeholder stoffer, der er skadelige for drikkevandskvaliteten.

Med baggrund i de tiltag der gennemføres for at minimere risikoen for blow-out og en beredskabsplan for håndtering hvis det skulle ske, herunder fjernelse af alt boremudderet med det samme, det faktum at det ikke indeholder miljø-fremmede stoffer og at de særligt sårbare naturtyper ikke findes nær start- og slutpunkt for underboringen, vurderes det, at en egentlig skade på bevaringsmålsætningerne kan udelukkes.

17.23.2 Nedgravning af gasledningen nær kildevæld

Øst for underboringen forløber projektområdet over en afstand på omtrent 750 m parallelt med Natura 2000-området. På strækningen findes tre kildevældsområder som ligger ca. 60 til 120 m nord for projektområdet. Kildevæld indgår som prioriterede naturtyper i Natura 2000-området.

Jordtypen på denne strækning er lerblandet sandjord. Da sænkningstragten fra en åben ledningsgrav i denne jordtype vil være på mindre end 30 meter (jf. afsnit 17.3.3.4) kan en skade udelukkes.

En evt. drænende effekt i disse kildevæld som følge af projektet kan ske, hvis vandet kan løbe langs med røret. For at reducere denne risiko, laves der et lerskot omkring ledningen, på den strækning forbi kildevældene, hvor der er en naturlig lavning i terrænet, således at en eventuel drænvirkning imødegås. Det drejer sig om en strækning på ca. 100 m, hvor ledningen ligger lavest i terræn.

17.23.3 Forstyrrelse af arter i anlægsfasen

I anlægsfasen vil der være forstyrrelse i ådalen i forbindelse med udlæg af slange til recirkulation af boremudder, overvågning af evt. udslip af boremudder, udtagning af geotekniske boreprøver og fra de arbejdspladser der etableres snært ved natura 2000-området.

Der er otte arter på udpegningsgrundlaget for området. De to vindelsnegle, malermusling og de tre fisk, vurderes ikke at være sårbare over for forstyrrelsen. Damflagermus vurderes heller ikke at være sårbar, da den jager om natten, hvor der ikke vil være væsentlige anlægsaktiviteter. Kørsel i ådalen enkelte dage, vurderes ikke at kunne skade odderen. Forud for underboringen skal der gennemføres geotekniske forundersøgelser og under gennemførelse af underboringen vil en slange på terræn sørge for recirkulation af boremudderet. Forstyrrelse i forbindelse med disse tiltag vurderes ikke at kunne medføre en væsentlig påvirkning af arter. Udlægning sker om dagen og den eneste art, der vurderes sårbar over for forstyrrelse er odder. Kørsel enkelte dage vurderes ikke at kunne påvirke arten væsentligt. Kørsel med terrængåen de køretøjer med lavt marktryk på overdrevene i ådalen vurderes ikke at kunne skade vegetationen, som er robust over for kørsel. Der er ikke kortlagt fugtige habitatnaturtyper, som ville være mere sårbare over for kørsel.

17.24 Kumulative effekter

Der er ikke kendskab til eksisterende eller planlagte relevante projekter i området, hvorfor der ikke vurderes at være kumulative effekter af nogen art.

..."

Miljøkonsekvensrapporten oplyser vedrørende bilag IV-arter blandt andet følgende:

" ...

18.1 Sammenfatning

Der er gennemført en vurdering af påvirkning af de særligt beskyttede arter, såkaldte bilag IV-arter som følge af etablering af Baltic Pipe på land. Detaljerede vurderinger er gennemført for birkemus, hasselmus, flagermus, padder og mark-firben, idet en påvirkning af øvrige beskyttede arter har kunnet udelukkes.

Birkemus findes kun i Jylland og kan blive påvirket, hvis der graves på de lokaliteter hvor den lever. Inden for projektområdet er 7 lokaliteter i Vestjylland og 12 i Østjylland vurderet som mulige levesteder. Inden for levestederne er der på nogle af lokaliteterne kortlagt særligt sårbare delområder, som birkemus kan placere sin rede i eller overvintre. Den forventede linjeføring påvirker 5 af de Vestjyske lokaliteter samt 10 af de Østjyske lokaliteter. På 1 af de påvirkede lokaliteter i Vestjylland og 8 i Østjylland forventes også særligt egnede delområder omfattet af gravning.

Hasselmus findes kun 1 sted nær projektområdet, i et større skovområde på Sydsjælland mellem den nye kompressor-station ved Everdrup og byen Haslev. 5 lokaliteter i projektområdet omfatter dele af denne skov og er vurderet egnede for hasselmus, 2 for gasrørledningen og 4 for elkabel til Haslev, idet en lokalitet både er relevant for gasrørledning og elkabel. Hvis der på disse lokaliteter sker fældning af træer og rydning af beplantning kan det potentielt påvirke hasselmus.

Flagermus er eftersøgt ved kortlægning af potentielle yngle- og rastetræer, dvs. ældre træer med hulheder og råd, som dyrene kan opholde sig i. Der er fundet egnede træer på 15 lokaliteter i Østjylland, 4 på Fyn, 4 på Sjælland og 2 for elkabel til Haslev. En del af disse forventes friholdt for påvirkning af den forventede linjeføring, men på andre kan der ikke udelukkes at ske fældning af egnede træer.

Potentielle yngle- og rasteområder for padde er dels undersøgt for at vurdere deres potentiale og dels ved undersøgelse af vandhuller i foråret, hvor padderne er nemmest at registrere. Stor vandsalamander, spidsnudet frø, springfrø og løgfrø kan potentielt blive påvirket af projektet. Projektet planlægges, så fysisk påvirkning af vandhuller i videst muligt omfang undgås. Med den forventede linjeføring forventes 2 vandhuller at blive fysisk påvirket af gravearbejde. De ligger i Østjylland, vest for Husted Mose. Der forventes krydsning af 4 områder som spidsnudet frø kan anvende til yngleområder i Jylland, mens 3 rastelokaliteter i Vestjylland, 3 i Østjylland, 1 på Fyn, 1 på Sjælland og 4 for elkabel til Haslev forventes påvirket. Herudover kan den åbentstående ledningsgrav fungere som en faldfælde for padderne i forbindelse med deres sæsonbestemte vandringer. Det forventes at dreje sig om 1 lokalitet i Vestjylland, 5 i Østjylland, 4 på Fyn, 7 på Sjælland og 2 for elkabel til Haslev.

Markfirben lever i lysåbne områder med sandet jord såsom overdrev, heder, diger og skrænter. Blåbjerg Klitplantage og de lysåbne klitter ud mod havet er det eneste kendte levested i projektområdet. Herudover er der kortlagt et egnet område på et dige nord for Snesere Ådal på Sjælland for elkabel til Blangslev. Bestanden ved Blåbjerg vurderes ikke at blive væsentligt påvirket af projektet, mens diget ved Snesere Ådal bliver passeret ved styret underboring og dermed friholdes for påvirkning. Der er derfor ikke behov for afværgeforanstaltninger.

For birkemus, hasselmus, flagermus og padde vil der blive gennemført afværgeforanstaltninger som modsvare de forventede påvirkninger således at arternes levesteder og tilhørende økologiske funktionalitet, ikke bliver væsentligt negativt påvirket.

18.2 Afværgeforanstaltninger

Nedenfor følger en gennemgang af samtlige lokaliteter, der kan blive påvirket af den forventede linjeføring. Ingen levesteder, i form af søer, moser eller enge, bliver permanent nedlagt, men kan blive midlertidigt forstyrret i anlægsperioden. Lokalitetsnumrene kan genfindes på kortbilag 1, evt. på detailkort for birkemus og flagermus i Bilag G.

For birkemus vil det på alle de egnede lokaliteter (11, 12, 85, 19, 38826, 21, 92, 25, 32, 72432, 104, 105, 32, 106, 80, 93 og 42) blive sikret, at ledningsgraven dækkes til så snart anlægsarbejderne er færdige. Ved anlægsarbejde i birkemusenes aktive periode vil der være en visuel inspektion af ledningsgraven inden arbejdets start om morgenen og eventuelle mus, der falder i ledningsgraven, får mulighed for at kravle op ad brædder eller lignende, der placeres med jævne mellemrum. Arbejdsbæltet reduceres til 15-20 meter på visse lokaliteter for at minimere omfanget af levesteder der forstyrres. 10 og 73633 forventes underboret, hvor sidstnævnte eventuelt friholdes ved alternativ linjeføring. Ved gravearbejder i sårbare delområder (38826, 21, 92, 25, 105, 32, 80 og 42) afrømmes mulden mellem 15. maj og 15. juni eller 1.-30. september i god tid inden gravearbejdet, hvilket sikrer at der ikke er mus til stede når anlægsarbejdet gennemføres.

For hasselmus er fire egnede lokaliteter relevante for elkabel til Haslev (41227, 72, 73 og 5) og 2 for gasrørledningen (41227 og 41228). Ved krydsning af de levende hegn på lokaliteterne 41228, 72 og 73 reduceres arbejdsbæltet til 10 m. Fældning af træer på lokaliteterne 41228, 72, 73 og 5 minimeres og vil kun ske i maj, juni eller oktober. Der udlægges kvasbunker tre måneder inden de første fældninger og genplantning sker med hassel og bærbuske, afhængigt af aftaler med lokale lodsejere, på 41228, 72, 73 og 5. Lokalitet 41227 bliver ikke påvirket af den forventede linjeføring for gasrørledningen. Beplantningen omkring kompressorstationen ved Everdrup udformes, så den kan få værdi som levested for hasselmus.

Fældning af de træer som er fundet egnet for flagermus vil blive søgt minimeret ved små tilretninger i linjeføringen i forbindelse med detailprojektering af projektet, herunder placering af arbejdsbælte og ledningsgrav. I de områder hvor fældning af flagermusegnede træer er nødvendigt, vil det blive gjort om natten sidst i august til midt i oktober eller slutningen af april til begyndelsen af juni. Hvis træerne har hulheder vil fældningen ske i september eller oktober i henhold til artsfredningsbekendtgørelsen. Det vil blive vurderet hvorvidt en fældning vil påvirke bestandene idet man fratager dem konkrete levesteder. I forlængelse heraf skal det vurderes, om fældede træer/stammer inklusiv store grene vil kunne flyttes og dermed stadig kunne være brugbare levesteder en årrække frem. Det vil i denne henseende blive vurderet, om de egnede træer har betydning for hele bestanden eller om der kan være andre træer flagermusene kan benytte, fx i en nærliggende skov. De områder hvor dette er relevante er i Østjylland på lokalitet 52, 19629, 19229, 19230, 73232, 64830, 72434, 73636, 72836, 54825, 53629, 54826 og 53631, på Fyn på lokalitet 20434, 20443 og 20844 og for elkabel til Haslev på lokalitet 69634 og 62428-02. 8 andre områder forventes friholdt med den nuværende linjeføring, evt. som følge af en underboring. I Østjylland lokalitet 19625, 56 og 73632, på Fyn lokalitet 41225, på Sjælland lokalitet 63, 64 og 97 og for elkabel til Haslev lokalitet 58434.

Levesteder for padder kan blive påvirket af projektet. Vest for Husted Mose forventes et vandhul (26026) at være uegnet som ynglelokalitet i den periode hvor gasrørledningen etableres og en eng som er potentiel ynglelokalitet forventes gennemgravet (19226). For at afværge en væsentlig påvirkning af den lokale bestand af stor vandsalamander og spidssnudet frø reduceres arbejdsbæltet til 15-20 m og terrænet reetableres med mulighed for at tidvise søer også fremadrettet kan indfinde sig. Ved anlægsarbejder i den aktive periode minimeres tidsrummet med åben ledningsgrav og der opsættes paddehegn eller der udføres visuel inspektion af ledningsgraven inden arbejdsbegyndelse om morgenen.

På tre andre enge som er mulige ynglelokaliteter for spidssnudet frø, langs Søvig Bæk i Vestjylland (24429), nord for Nørreskov (54429) og i Solkær Enge (20432) i Østjylland reduceres arbejdsbæltet, terrænet reetableres og ved anlægsarbejder i den aktive periode minimeres tidsrummet med åben ledningsgrav og der opsættes paddehegn eller der udføres visuel inspektion af ledningsgraven inden arbejdsbegyndelse om morgenen. Padder (og andre dyr), der falder i ledningsgraven, får mulighed for at kravle op ad brædder eller lignende, der placeres med jævne mellemrum.

Mulige rasteområder for stor vandsalamander, spidssnudet frø og springfrø påvirkes af den forventede linjeføring. Det drejer sig om tre i Vestjylland (Blåbjerg Klitplantage, 25625 og 24426), tre i Østjylland (nær 72835/73238, nær 64828 og nær 54427/54428), en på Fyn (38025) og 3 for elkabel til Haslev (59236, 69634-01 og 62429/62230). I forbindelse med detailprojektering vil påvirkning søges minimeret ved tilretning af linjeføring. Generelt reduceres anlægsbredden til 15-20 meter. Herudover sker der en reetablering af terrænet så det ligner det der var inden anlægsarbejdet. Hvis anlægsarbejderne gennemføres i de relevante arters aktive periode, står kabelgraven åben i kortest mulig tid ligesom der opsættes paddehegn eller der udføres visuel inspektion af ledningsgraven inden arbejdsbegyndelse om morgenen. Padder der falder i ledningsgraven, får mulighed for at kravle op ad brædder eller lignende, der placeres med jævne mellemrum. På Sjælland påvirkes et rasteområde for løgfrø (nær 31231, 32028 og 31231) som følge af gasrørledningen. Her opsættes paddehegn langs gasrørledning eller der udføres visuel inspektion af ledningsgraven inden arbejdsbegyndelse om morgenen.

Hvis ledningsgraven passerer mellem vigtige raste- og ynglelokaliteter og står åben i paddernes aktive periode som er artsafhængig, men omfatter størstedelen af året bortset fra november-januar, gennemføres afværgeforanstaltninger. Det omfatter at ledningsgraven står åben kortest mulig tid samt etablering af paddehegn eller der udføres visuel inspektion af ledningsgraven inden arbejdsbegyndelse om morgenen. Padder (og andre dyr), der falder i ledningsgraven, får mulighed for at kravle op ad brædder eller lignende, der placeres med jævne mellemrum. Tiltaget er relevant for 25627 i Vestjylland, 73234, 65228/91,

54427/54428, 54827, 69/53633 i Østjylland, 28026, 22826, 20829, 63234 og 76 på Fyn og 62432, 31229, 31633, 70/71, 31639, 31239, 32431 på Sjælland. Herudover 62430 og 62831 for elkabel til Haslev.

18.3 Indledning

De særligt beskyttede arter kaldes bilag IV-arter, da de fremgår af habitatdirektivets bilag IV. Listen over de danske arter på bilag IV findes i habitatbekendtgørelsens bilag 11 (BEK nr. 1240 af 24/10/2018). Habitatdirektivet forbyder beskadigelse eller ødelæggelse af yngle- og rasteområder for bilag IV-arterne. Af vejledningen til habitatbekendtgørelsen (Naturstyrelsen 2011) fremgår det, at påvirkninger af yngle- og rasteområder kan accepteres, hvis et projekt samlet set ikke påvirker områdets økologiske funktionalitet for de beskyttede arter.

Bevarelse af et områdes økologiske funktion skal ses over en større skala end blot en enkelt lokalitet. Dette skyldes, at arter ofte forekommer i delbestande, hvor der sker udveksling af individer mellem de enkelte lokaliteter. Derfor vil et indgreb på en lokalitet med meget få individer være af mindre betydning, hvis arten forekommer talrigt på en nærliggende lokalitet, og dermed kan forventes at genkolonisere den påvirkede lokalitet inden for en kortere periode. Tab af enkelte individer vil som oftest ikke påvirke et områdes eller artens økologiske funktion og dermed ikke give anledning til en væsentlig påvirkning.

Det er også inddraget, hvorvidt arten har en gunstig, moderat ugunstig eller stærkt ugunstig bevaringsstatus. For arter med en positiv status vurderes påvirkningen som udgangspunkt mindre, da bestandene må antages at være mere robuste. Omvendt vil arter med en negativ status være mere sårbare. Status følger den danske afrapportering til EU og er opdelt på den atlantiske region (vestlige Jylland) og den kontinentale region (øvrige Danmark). (Fredshavn et al. 2014). Endelig betyder det noget, hvor almindelig arten er lokalt og dermed hvor robust bestanden er over for påvirkninger.

Vurderingen af om den økologiske funktionalitet påvirkes for den enkelte art er lavet som en konkret vurdering på bestandsniveau. Hvis en væsentlig påvirkning af den økologiske funktionalitet ikke kan udelukkes, gennemføres der afværgeforanstaltninger til et niveau, så dette forhindres.

...

18.4 Metode

Beskrivelserne af de eksisterende forhold er baseret på viden fra Naturdata på Miljøportalen, forskellige faglige publikationer (f.eks. Søggaard og Asferg 2007) og viden fra kommunerne, herunder direkte kontakt til naturmedarbejdere. I sommeren 2017 er der således taget kontakt til alle kommuner, for at få deres data for tilstedeværelse af Bilag IV-arter som endnu ikke fremgik af Miljøportalen. På samme tidspunkt er der lavet en gennemgang af Naturdata på Miljøportalen. Denne eksisterende viden er suppleret med feltundersøgelser gennemført i 2017 og 2018 (AmphiConsult 2018).

Feltundersøgelserne blev gennemført i perioden oktober 2017-februar 2018. På grund af årstiden har feltundersøgelserne fokuseret på områdernes potentiale som levesteder, da de fleste arter, ikke kan konstateres på dette tidspunkt. Dog er der for en række søer lavet supplerende undersøgelser i juni 2018 i forhold til padder. Det gjaldt for de 105 søer, der blev vurderet til, at have det største potentiale som levested for padder. De undersøgte lokaliteter er udvalgt ud fra en luftfotogennemgang i kombination med lag med f.eks. vejledende § 3 udpegninger. I forbindelse med feltarbejdet har der også været tilfælde, hvor ingeniøren har vurderet, at andre områder også burde undersøges. Sådanne områder er inddraget på lige fod med de områder, der blev udpeget ved brug af luftfotos.

Alle § 3 besigtigelser af terrestriske naturområder og artsfund af bilag IV-arter er indtastet i Naturdata på Miljøportalen, hvor feltregistreringerne kan udsøges. De konkrete metoder for feltundersøgelser er nærmere beskrevet under hver enkelt art.

Vurderingerne af påvirkning af arterne som følge af projektet fokuserer på anlægsfasen. Det skyldes at anlægget (gasrørledning, elkabel og stationsanlæg) i driftsfasen ikke medfører udledninger, støj, barrierer eller andet, i et omfang som vil kunne påvirke arterne. De eneste mulige påvirkninger er restriktioner i forhold til genplantning af træer i ledelinjer for flagermus og dræning af ynglelokaliteter for padder. Disse påvirkninger vurderes som ubetydelige for arterne, som nærmere uddybet i afsnittet om flagermus og padder.

Denne rapport vurderer af metoder og omfang af afværgeforanstaltninger baserer sig på besigtigelser, beskrivelser og vurderinger i AmphiConsults afrapportering. For at konkretisere og præcisere omfanget af afværgeforanstaltninger planlægges der yderligere undersøgelser i sommerhalvåret 2019.

Påvirkning i afviklingsfasen er ikke specifikt beskrevet, idet påvirkningen antages at være sammenlignelig med eller mindre end den påvirkning, der er beskrevet for anlægsfasen.

I anlægsfasen er de mulige påvirkninger følgende:

- Fjernelse af træer og buske i arbejdsbæltet forud for gravearbejder. Kan være relevant for flagermus, hvis der er tale om ældre træer med hulheder og hasselmus, hvis der er skov, krat og buske.
- Gravearbejde som medfører forstyrrelser af mulige levesteder som eksempelvis eng for birkemus eller et dige for markfirben eller skov, mose, eng eller vandansamlinger for padder. Vurderingerne inddrager, at der er tale om en midlertidig påvirkning, idet levestederne efter gravning bliver retableret, således at de igen kan blive egnede. Påvirkning som følge af gravearbejder er beskrevet i alle artsafsnit.
- Den åbentstående ledningsgrav som medfører dræning af nærtliggende lokaliteter. Kan være relevant for padders levesteder i sø, eng og mose.
- Den åbentstående ledningsgrav som fungerer som faldfælde og som krydsende dyr ikke kan komme op af. Kun relevant for arter med sæsonbestemte vandringer gennem landskabet, dvs. padder (se i øvrigt beskrivelse under birkemus). Er kun relevant hvis gravearbejderne sker i vandringsperioden og mellem vigtige yngle- og rasteområder.
- Kørsel med maskiner i anlægsperioden, der kan medføre at levesteder midlertidigt forringes. Relevant for birke-mus, padder og markfirben.
- Forstyrrelse og støj fra arbejder, entreprenørmaskiner og mennesker. Sker om dagen og derfor ikke relevant for nataktive dyr som birkemus, hasselmus og flagermus. Padder og markfirben vurderes ikke at være følsomme over for støj i et omfang der kan påvirke bestandene. Forholdet er derfor ikke nærmere beskrevet.

..."

Miljøkonsekvensrapporten oplister følgende særligt beskyttede arter (bilag IV-arter), som kan forekomme i projektområdet og som skønnes relevante: Birkemus, Hasselmus, Flagermus, Stor Vandsalamander, Spids-snudet frø, Springfrø, Løgfrø, Løvfrø, Strandtudse, Grønbroget tudse, Markfirben, Lys skivevandkalv og Grøn mosaikguldsmed.

Miljøkonsekvensrapporten oplyser videre vedrørende bilag IV-arter blandt andet følgende:

" ...

De arter, som ikke er relevante for projektet, er arter af flyvende insekter knyttet til søer (lys skivevandkalv og grøn mosaikguldsmed). En påvirkning af disse arter udelukkes, da søer ikke påvirkes af anlægsarbejder. Derudover vil projektet ikke medføre påvirkninger af store dyr med omfattende evne til at flytte sig gennem landskabet som odder og ulv.

Mange steder i projektområdet forventes midlertidige omlægninger af vandløb, og andre projektrelaterede forstyrrelser i forbindelse med passage af vandløb. Odder, der lever i tilknytning til vandløb vil ikke blive væsentligt påvirket af dette, da arten er meget mobil, og hurtigt kan vende tilbage, når en midlertidig forstyrrelse i anlægsfasen er afsluttet. Mindre påvirkninger af lokale levesteder vil have midlertidig karakter og derfor ikke medføre påvirkninger af områdets økologiske funktion. For alle de øvrige arter (birkemus, hasselmus, flagermus, padder og markfirben) kan en påvirkning ikke udelukkes og de er derfor beskrevet i de følgende fem afsnit.

18.5 Birkemus

18.5.2 Eksisterende forhold

Vigtige levesteder for birkemus er arealer med tæt græs eller urtevegetation, uden dyrkning eller kraftig græsning, med et nærtliggende fugtigt element og herudover muligt ynglested såsom diger eller skrænter. Birkemus findes kun i Jylland, med bestande i bl.a. Thy og ved Vejle, Varde og Kolding.

...

18.6 Hasselmus

Hasselmus har lokal udbredelse i Østjylland, Sydfyn og på Sjælland. Hasselmusens bevaringsstatus er stærkt ugunstig (Fredhavn et al 2014) og arten vurderes derfor meget sårbar over for påvirkninger af sine levesteder. Hele projektområdet er screenet af en ekspert i forhold til den kendte udbredelse af arten. På det grundlag er det konkluderet, at projektet ikke kan medføre væsentlige påvirkninger af hasselmus i Jylland og på Fyn, da projektområdet ligger på stor afstand af kendte bestande.

...

18.7 Flagermus

Der er registreret 17 arter af flagermus i Danmark. De fleste af arterne kan forekomme i projektområdet, bortset fra de mere sjældne og meget lokale arter som f.eks. bechsteins flagermus, brandts flagermus og skægflagermus. De forekommende flagermus' bevaringsstatus er generelt gunstig, bortset fra dværgflagermus i Vestjylland og bredøret flagermus i den kontinentale region. Da der for dette projekt er registreret levestedspotentialer og fokuseret på påvirkningen som følge af fjernelse af egnede levesteder i gamle træer, er der ikke beskrivelser relateret til konkrete arter, men derimod til flagermus generelt. Dette vurderes fyldestgørende i forhold til projektets mulige påvirkninger. I bilag G ses kort af de lokaliteter hvor der er identificeret delområder med ældre træer.

...

18.7.2 Eksisterende forhold

De områder som har værdi for flagermus og hvor der potentielt skal fældes træer, er præsenteret nedenfor. Der vurderes at være størst sandsynlighed for en påvirkning, når der fældes gamle træer i løvskov, levende hegn og i skovbryn. Særligt sydvendte skovbryn hvor solen opvarmer træerne kan rumme egnede lokaliteter for flagermus. Hvorvidt flagermusegnede træer fældes eller ej afhænger af den kommende detailprojektering.

...

18.7.2.3 Fyn

De fleste af de undersøgte skovområder på Fyn er uden oplagte rastesteder for flagermus. Der er hovedsageligt tale om produktionsskove med nyere beplantninger af nåle- og løvskov, uden hulheder og råd og som kunne gøre dem egnede for flagermus.

Fire områder rummer potentielle levesteder for flagermus og er beskrevet nedenfor.

..."

De i miljøkonsekvensrapporten nævnte fire områder ses ikke at ligge inden for det område, der er omfattet denne afgørelse.

Miljøkonsekvensrapporten oplyser videre vedrørende bilag IV-arter blandt andet følgende:

" ...

18.8 Padder

Padder yngler i vådområder (søer, enge og moser). Paddernes ynglesteder er næsten altid omfattet af generel § 3-beskyttelse. Uden for yngletiden lever de voksne padder i mange forskellige biotoper og bevæger sig mellem disse levesteder på land og ynglestederne. Vandringerne er koncentreret om foråret og efter yngletiden.

...

18.8.1.4 Fyn

På Fyn er stor vandsalamander tyndt udbredt i landbrugslandskabet og forekommer pletvist, hvor der er rimeligt lysåbne vandhuller med undervandsvegetation og ingen fisk. Springfrø forekommer på Fyn kun kystnært, indtil omkring 5-10 km fra kysten. Begge arter er skovlevende og knyttet til løvtræsbevoksninger med dødt ved, men kan også findes knyttet til levende hegn og gamle haver m.v. Både stor vandsalamander og springfrøs bevaringsstatus er gunstig og arterne vurderes derfor mindre sårbare over for påvirkninger af deres levesteder. Spidssnudet frø er meget sjælden på Fyn. Arten forekommer kun i moser og er ikke kendt fra projektområdet. Grønbroget tudse og strandtudse forekommer på strandenge på Fyn. Strandtudse forekommer også i enkelte indlandsbestande i grusgrave. De to arter er dog ikke kendt fra områderne nær projektområdet. Generelt var langt de fleste af de undersøgte vandhuller i en meget dårlig tilstand og blev dermed vurderet uegnede som ynglesteder for bilag IV-padder. Det skyldtes især tilgroning, dårlig vandkvalitet og stejle brinker. Nogle af vandhullerne kunne være levesteder for stor vandsalamander og evt. springfrø.

..."

De i miljøkonsekvensrapporten nævnte to områder på Fyn, der potentielt kunne indeholde de omhandlede padder, ses ikke at ligge inden for det område der er omfattet denne afgørelse.

Miljøkonsekvensrapporten oplyser videre vedrørende bilag IV-arter blandt andet følgende:

" ...

18.9 Markfirben

18.9.1 Metode

Egnede levesteder for markfirben er heder, overdrev, sandede skrænter og diger med lysåbne partier på sydsiden. Potentielle levesteder er udvalgt til besigtigelse ud fra en luftfotogennemgang. Levesteder for markfirben kan være små og relativt svære at erkende ud fra luftfoto. Derfor er der ved feltundersøgelserne blevet udvalgt yderligere lokaliteter til undersøgelser, end dem der indledningsvist blev udvalgt ud fra luftfototolkning.

Lokalitetens rolle i forhold til artens generelle forekomst i området og andre eventuelle nærtliggende lokaliteter med forekomst af markfirben er blevet vurderet. Derudover har inventøren (med udgangspunkt i worst case scenario) vurderet varigheden af påvirkningen af den lokale bestand af markfirben, hvis anlægsarbejdet føres gennem lokaliteten.

18.9.2 Eksisterende forhold

Markfirben findes over hele landet og har moderat ugunstig bevaringsstatus (Fredshavn et al 2014). Der er ikke fundet markfirben i forbindelse med feltundersøgelserne. Der er udpeget ét kendt levested og et potentielt levested i projektområdet. Herudover har Slagelse Kommune oplyst at de har et markfirbenprojekt langs landevejen vest for Slagelse, men kommunen har ikke konstateret markfirben her. Alle øvrige undersøgte lokaliteter er blevet vurderet som uegnede for arten.

...”

Ingen af de i miljøkonsekvensrapporten nævnte relevante områder ses at ligge inden for det område, der er omfattet af denne afgørelse.

Fredningen

Matr.nr. 21a Bellinge, Bellinge by ligger inden for både fredningen af Odense Å, Bellinge Kirke og inden for fredningen af Odense Ådal, etape I, mens matr.nr. 34a Fangel by, Fangel ligger inden for fredningen af Odense Å, Etape I.

Odense Å, Bellinge Kirke blev fredet ved overfredningsnævnets kendelse af 20. december 1957. Der er tale om en sædvanlig Exner-fredning, der har til formål at sikre den frie beliggenhed af Bellinge Kirke. Fredningen har følgende indhold:

”Inden for det fredede areal må der, inden for en bræmme på 60 m syd for kirkegården, hverken ske bebyggelse eller tilplantning, medens der på de øvrige af fredningen omfattede arealer er forbud mod opførelse af bygninger, der overstiger 9m’s højde, regnet til tagets overkant fra den nuværende grund samt forbud mod fabrikkorsten dog undtaget gartneriskorsten”.

Odense Å, etape I blev fredet ved Naturklagenævnets afgørelse af 29. maj 2006. Fredningen har følgende bestemmelser af betydning for sagen:

” ...

§ 1. Fredningens formål

Fredningens formål er at

- friholde ådalen for yderligere bebyggelse
- sikre og forbedre landskabelige, geologiske interesser og kulturhistoriske kvaliteter
- sikre områdets naturtyper for at skabe et artsrigt plante- og dyreliv
- sikre en spredningskorridor gennem kommunen for plante- og dyrelivet
- sikre bynære arealer til rekreative formål

- skabe god tilgængelighed til og i området under hensyntagen til plante- og dyreliv

Generelle bestemmelser

§ 2. Bevaring af området m.v.

Fredningsområdet skal bevares i dets nuværende tilstand, med mindre en tilstandsændring er påbudt eller tilladt i de følgende bestemmelser eller tillades ved en dispensation fra fredningsnævnet, f.eks. i forbindelse med naturgenopretning/naturforbedring eller rekreativ anvendelse.

...

§ 4. Uopdyrkede arealer: Sø vandløb, mose, eng, overdrev og rørsump

Odense Å's naturlige forløb må ikke forstyrres. Øvrige eksisterende åbne vandløb må ikke rørlægges eller nedlægges.

Fredningen er ikke til hinder for udførelse af sædvanlig vandløbsvedligeholdelse i henhold til vandløbsloven.

Søer, enge, overdrev og moser må ikke omlægges, jordbehandles, drænes, opdyrkes, tilplantes, gødskes eller sprøjtes med bekæmpelsesmidler.

...

§ 7. Reklamer

Etablering af reklamer må ikke finde sted. Undtaget herfra er bygningsfacader parallelle med åforløbet og som vender bort fra ådalen.

Skilte, som henviser til aktiviteter, der naturligt kan sammenkædes med brugen af ådalen og Odense Å, kan dog tillades. Skiltningens form og placering skal godkendes af fredningsnævnet.

§ 8. Sikring af åbredder

Åens naturlige forløb må ikke forstyrres.

...

§ 9. Terrænændringer m.v.

Der må ikke foretages terrænændringer. Der må ikke ske udnyttelse af forekomster i jorden eller foretages opfyldning, planering, afgravning eller henkastning af affald.

...

§ 11. Særlige bestemmelser for offentlige arealer i byzone

Ådalens offentlige arealer i byzone er i kommuneplanen udlagt til friarealer og skal forblive friarealer.

...

§ 12. Bestemmelser for offentlige arealer 0-10 meter fra åbredden

Der må ikke etableres nyt byggeri, tekniske anlæg, parkeringspladser og plankeværker

...

§ 13. Bestemmelser for private arealer i byzone

Inden for 0-10 meter fra åbredden må der ikke etableres nyt byggeri, tekniske anlæg, herunder støttemure og lignende), parkeringspladser og broer.

...

§ 14. Særlige fredningsbestemmelser for arealer i landzone

...

Eksisterende veje må ikke omlægges eller nedlægges. Der må ikke anlægges nye veje i området, bortset fra veje, der tjener gartneri, landbrugs- eller skovbrugsdrift, og som følger det naturlige terræn.

...

§ 16. Dispensation

Fredningsnævnet kan meddele dispensation fra bestemmelserne §§ 2 – 14, når det ansøgte ikke vil stride mod fredningens formål, jf. naturbeskyttelseslovens § 50.

Høring

Miljøstyrelsen har ved mail af 6. februar 2020 fremsendt sine tekniske bemærkninger til ansøgningen. Miljøstyrelsen har vedrørende de i denne afgørelser omhandlede områder udtalt blandt andet:

” ...

I ansøgningen anføres det at placeringen af de gule markeringspæle bliver varetaget efter anden lovgivning.

Miljøstyrelsen henviser til, at kommunen som tilsynsmyndighed for fredninger skal vurdere, om evt. placering af gule markeringspæle i en fredning kræver en dispensation.

Det ansøgte vedrørende Odense Ådal er beliggende i Natura 2000-område nr. 114 (habitatområde nr. 98)

...

Energinet har i Miljøkonsekvensrapporten vurderet ansøgningens påvirkning af natura 2000-områdets udpegningsgrundlag samt påvirkning af bilag IV-arter, og Miljøstyrelsen har ikke yderligere bemærkninger til dette.

...”

Odense Kommune har i mail af 4. februar 2020 udtalt blandt andet:

” ...

Odense Kommune har gennemgået ansøgningen til etablering af Baltic Pipe, som i Odense Kommune berører Fredning af Odense Ådal etape I samt Bellinge Kirke.

Af fredningen af Bellinge Kirke, fremgår det at formålet er at sikre den frie beliggenhed af kirken. Fredningen sikrer udsigten fra Bellinge Bakke i sydlig retning mod Odense Ådal. Af Energinets ansøgningsmateriale fremgår det at, det fredet areal gennemgraves (og røret lægges i jorden) hvorefter det bliver reetableret. Det er Odense Kommunes vurdering at det ansøgte ikke påvirker udsigten og derved ikke strider mod fredningens formål.

Fredning af Odense Ådals etape I berøres også af Baltic Pipe. Selv om størstedelen af området underbores pga. Odense Å, bliver der etableret to midlertidige arbejdsstationer som følge af underboringen. Arbejdsstationerne er midlertidige og fjernes igen ved arbejdets ophør. Fredningens formål er bl.a. at sikre ådalens landskabelige, biologiske og kulturhistoriske interesser, friholde ådalen for yderligere bebyggelse, sikre områdets naturtyper samt spredningskorridorer.

Af ansøgningen fremgår det at "udførelsen af den styrede underboring inklusiv etablering af arbejdsarealer og fjernelse af arbejdsarealer forventes at vare 4 – 6 uger". Odense Kommune vurderer at områdets landskabelige karakter kun påvirkes midlertidigt af arbejdsarealerne, og at det derfor ikke er i strid med fredningens formål.

Det er Odense Kommune vurdering at, idet man benytter sig af underboring af Odense Å, sikrer man åen og ådalens biologiske interesser herunder området som er udpeget som Natura2000. Det er Odense Kommunes vurdering af projektet ikke påvirker eller forstyrre de bilag IV arter der måtte være i området, herunder odderen som er på udpegningsgrundlaget for Odense Ådal som Natura2000 område.

På baggrund af ansøgningsmaterialet samt ovenstående bemærkninger, er det Odense Kommunes vurdering at der er grundlag for at meddele dispensation til det ansøgte.

..."

Fyns Stift har i mail af 6. februar 2020 udtalt blandt andet:

" ...

Baltic Pipe føres sideløbende med den eksisterende gasledning og er ikke synlig omkring vores kirker. Det er vigtigt for os at opfordre til at når arbejdet udføres, bedes det være til mindst muligt gene for kirkens bruger og medarbejdere.

Vi stiller os undrende overfor, at det midlertidige arbejdsareal i Aunslev er placeret inden for fredningen.

..."

Danmarks Naturfredningsforening har i sine to høringssvar fra foreningens afdelinger i hhv. Faaborg-Midtfyn af 7. februar 2020 og Nyborg af 11. februar 2020 ikke forholdt sig konkret til det i denne afgørelse omfattede område. Afdelingen i Faaborg-Midtfyn har imidlertid henvist til og fremsendt et generelt høringssvar fra Danmarks Naturfredningsforening af 22. januar 2018. Af dette høringssvar fremgår blandt andet følgende:

" ...

Høringssvar til ideoplæg i forbindelse med afgrænsning af miljøkonsekvensrapporten for Baltic Pipe

Danmarks Naturfredningsforening (DN) har med interesse læst ideoplægget til en gasforbindelse fra Nordsøen til Polen.

Det der først og fremmest vækker forundring er, at der igangsættes en enorm investering i en fossil løsning, en investering, som i stedet kunne være brugt på grøn omstilling til vedvarende

energi. Baltic Pipe vil næppe hjælpe på målet om at nedsætte CO-2 udledningen.

DN er bekymret for, hvordan anlæggelsen af gasledningen vil påvirke havmiljøet i Lillebælt og hvordan linjeføringen med tilhørende tekniske anlæg, vil påvirke natur og landskab i Danmark. Selv med retablering efter anlægsfasen, risikerer linjeføringen at medføre en varig indflydelse på en stor del af de områder der bliver berørt.

DN mener, at især følgende skaber grundlag for at se på en alternativ grøn løsning og at samme bør danne udgangspunkt for uddybelse i det videre forløb:

- Adskillige Natura 2000 områder vil blive opgravet/berørt
- Den unikke flora og fauna i Lillebælt vil blive voldsomt påvirket
- Skove, diger, §3 arealer, fredninger og landskaber gennemskæres
- Der bygges store tekniske anlæg som visuelt vil påvirke både kystnærhedszonen og bevaringsværdige landskaber
- Det er uklart, hvordan områderne retableres der hvor ledningen skal føres fra land til vand. Vil områderne kunne bruges af offentligheden fremadrettet?
- Der er stor risiko for forurening af både naturområder og af grundvand.

Ved sådanne anlæg/gasledninger vil det desuden være uundgåeligt, at der vil forekomme både større og mindre udsivninger af gas-kondensat der udfældes i ledningssystemet. Gaskondensat kan sive ned til grundvandsmagasinerne. Særligt mindre utætheder kan lokalt være problematiske, fordi mindre utætheder er svære at opdage, og fordi gaskondensat ved små utætheder kan nå at forurenede store grundvandsmagasiner før forureningen opdages fx ved boringskontrollen af vandværkernes boringer. Grundvandsmagasinerne vil, hvis uheldet er ude, blive ødelagt og magasinerne vil være uanvendelige for fremtidige generationer.

..."

Friluftsrådet, Fyn Nord har i mail af 31. januar 2020 udtalt blandt andet:

"...

Friluftsrådet Fyn Nord om fremsendt anmodning om dispensation for frednings bestemmelser.

Selve projektet om Baltic Pipe rækker langt videre, end vort formål og besvarelse går alene på vort primære virke, befolkningens adgang til natur og mulighed for friluftaktiviteter.

Ved gennemlæsning af anmodning er vi ikke stødt på hindringer af nævnte type, idet der ikke er nævnt noget om spærringer, men alene er nævnt begrænsninger i fremtidig anvendelse.

At der skal ske dispensation og dermed er fare for kultur og natur tab, er vi i sagens natur ikke begejstret for, trods lovning om retablering.

Vi vil opfordre til, at der stilles krav omkring den fremtidige anvendelse, af de berørte arealer, så der sikres adgang og mulighed for friluftsliv, i den udstrækning arealer må ligge brak.

..."

Dansk Ornitologisk Forening har valgt ikke at udtale sig.

Afgørelsen er truffet på skriftligt grundlag.

Fredningsnævnets begrundelse og afgørelse

Således som det ansøgte projekt er beskrevet, finder fredningsnævnet, at det ansøgte ikke på sigt vil stride mod formålet i fredningen af Odense Ådal, etape I.

Fredningsnævnet har herved lagt på blandt andet de tiltag, der iværksættes under anlægsfasen for at sikre en så lille påvirkning af omgivelserne som muligt i denne fase, at de omhandlede arealer retableres efter endt anlægsarbejde, herunder at der ikke efterlades blivende synlige anlæg, bortset fra markeringspæle, samt det oplyste om den minimale påvirkning en afvikling vil have på omgivelserne.

Fredningsnævnet finder ligeledes, at det ansøgte projekt ikke på sigt vil stride mod fredningen af Odense Å, Bellinge Kirke.

Fredningsnævnet har herved lagt vægt på blandt andet de tiltag, der iværksættes under anlægsfasen samt at det ansøgte ikke vil påvirke indsigten eller udsigten til og fra Bellinge kirke, idet anlægsarbejdet ikke vil efterlade synlige anlæg over jorden, bortset fra gule markeringspæle.

Som følge af det anførte meddeles der dispensation i overensstemmelse med det ansøgte.

Dispensationen er dog givet på betingelse af,

at de i ansøgningen nævnte markeringspæle - så vidt det er muligt - placeres uden for de fredede områder, og at de placeres i samarbejde med kommunen og de kirkelige myndigheder i det omfang der er behov for placering i det fredede område,

at der i videst muligt omfang som beskrevet anvendes køreplader i anlægsfasen og,

at opgravet overskudsjord ikke placeres i de fredede områder, samt

at arbejdet i øvrigt udføres i overensstemmelse med ansøgningen.

Dispensationen er givet i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

Under hensyn til det af Miljøstyrelsen oplyste sammenholdt med det i ansøgerens miljøkonsekvensrapport oplyste er naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2 og 3 ikke til hinder for den meddelte dispensation.

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt.

Klage skal ske via nævnets klageportal, som der linkes til på www.nmkn.dk, hvor der også er nærmere vejledning i klageproceduren, se www.nmkn.dk/klage/hvordan-klager-du.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer. Der kan findes nærmere vejledning om betaling af klagegebyr på Nævnenes hus' hjemmeside www.naevneneshus.dk og www.nmkn.dk.

Tilladelsen må ikke udnyttes før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Tilladelsen bortfalder, hvis den ikke er udnyttet inden 3 år efter, den er givet, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2.

Henrik Tosti
Kst. formand